

Elena Piligaci, Margareta Istratii, Maria Mihalcean

LIMBA ROMÂNĂ ȘI CITIREA

CLASA A **3**-A

Partea 1-a

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Elena Piligaci, Margareta Istratii, Maria Mihalcean

LIMBA ROMÂNĂ ȘI CITIREA

Manual pentru clasa a 3-a a școlilor de învățământ general
cu predarea în limba română

(în 2 părți)

Partea 1-a

*Recomandat de Ministerul Învățământului
și Științei al Ucrainei*

Львів
Видавництво «Світ»
2020

УДК 811.135.1(075.2)
П32

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2020 № 271)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

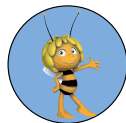
Semne convenționale

— Scrie!

— Lucrează
în perechi!

— Descoperă!

— Temă pentru
acasă!

— Citește!

— Reține!

Пілігач О. Г.

П32 Румунська мова та читання : підруч. для 3 кл. з навч.
рум. мов. закл. заг. серед. осв. (у 2-х ч.) : ч. 1 / О. Г. Пілігач,
М. Л. Істратій, М. А. Міхалчан. – Львів : Світ, 2020. – 136 с.
ISBN 978-966-914-244-3
ISBN 978-966-914-245-0 (Ч. 1)

УДК 811.135.1(075.2)

ISBN 978-966-914-244-3
ISBN 978-966-914-245-0 (Ч. 1)

© Пілігач О. Г., Істратій М. Л., Міхалчан М. А., 2020
© Музика М. М., Шутурма М. С., художнє оформлення,
2020
© Видавництво «Світ», оформлення, 2020

Dragi elevi!

Omul vine în această lume pentru a lăsa în urma lui ceva bun, demn de recunoștință. Cel mai mare ajutor în munca lui de zi cu zi este limba. Văzând-o mai întâi în ochii sclipitori și gingași ai mamei, apoi auzind-o pe buzele ei calde și moi ea rămâne pază și călăuză pe parcursul întregii vieți omenești. Paza și călăuză neamului nostru a fost, este și va fi de-a pururi Limba Română. Cunoașterea ei este obligatorie pentru toți acei care, prin voința lui Dumnezeu, sunt fii ai acestui neam glorios.

Pentru a înțelege, a cunoaște și a simți mai bine limba trebuie să însușim și legile ei gramaticale. Gramatica este o disciplină cu care voi, elevii, faceți cunoștință chiar din clasele primare, când vi se spune că limba pe care o vorbiți este alcătuită din cuvinte care își schimbă forma și se leagă între ele după anumite reguli. Aceste reguli reprezintă pentru vorbitorii unei limbi ceea ce sunt notele pentru un violonist. Cunoașterea și folosirea lor corectă face să ne considerăm, cu adevărat, vorbitori ai limbii române literare.

Acest manual vă îndeamnă să iubiți, să studiați și să păstrați curată pentru generațiile următoare Zeița frumoasă ce poartă neamul de mână — Limba Română.

Succese!

I. REPETAREA MATERIEI STUDIAȚE

ALFABETUL

Când cuvântul este rostit, atunci el este alcătuit din sunete. Sunetul este partea cea mai mică a vorbirii.

Când cuvântul este scris, atunci el este alcătuit din litere. Litera este semnul sunetului.

Totalitatea literelor așezate într-o anumită ordine formează alfabetul. Alfabetul limbii române este format din 31 de litere: litere mari și mici (perechi), litere de tipar și litere de mână.

a A (a)	e E (e)	j J (je)	p P (pe)	ț Ț (țe)
ă Ă (ă)	f F (f)	k K (ca)	q Q (chiu)	u U (u)
â Â (â)	g G (g)	l L (le)	r R (re)	v V (ve)
b B (be)	h H (h)	m M (me)	s S (se)	w W (duble ve)
c C (ce)	i I (i)	n N (ne)	ș Ș (șe)	x X (ics)
d D (de)	î Î (î)	o O (o)	t T (te)	y Y (igrec)
				z Z (ze)

1. Scrieți caligrafic literele de mână ale alfabetului:

a A, ă Ă, â Â, b B, c C, d D, e E, f F, g G, h H, i I, î Î, j J, k K, l L, m M, n N, o O, p P, q Q, r R, s S, ș Ș, t T, ț Ț, u U, v V, w W, x X, y Y, z Z.

Literele K, Q, W, Y se folosesc pentru a scrie cuvinte străine: kilogram, watt, yard.

2. Aranjați în ordine alfabetică următoarele cuvinte:

cireșe, mare, barcă, zare, lac, deget, pahar, elefant, noroc, șarpe, fag, tigru, oval, kilometru, rege, gemeni, xilofon, haină, țipăt, yen, avion, strigăt, watt, inel, vioară, întrebare, ușurință, quasar, jucărie, pahar.

3. Aranjați în ordine alfabetică prenumele copiilor:

Radu, Dan, Anca, Eugen, Monica, Corina, Bogdan, Flaviu, Irina.

4. Alcătuiți o propoziție formată din trei cuvinte care să înceapă cu primele trei litere ale alfabetului.

Exemple: Anca bea ceai.

5. Alcătuiți trei propoziții formate din trei cuvinte care să înceapă cu trei litere succesive din alfabet.

Exemple: Bogdan cumpără dulceață.

6. Scrieți cuvinte care să înceapă cu fiecare literă a alfabetului.

Exemple: alună, bilet, creion.

7. Citiți și completați, folosind cuvintele dintre paranteză (ordine, literelor, 31 litere)

Totalitatea ..... limbii române, scrise într-o anumită ..... formează alfabetul limbii noastre.
Alfabetul limbii române are.....

8. Scrieți prenume de persoane care să înceapă cu literele:

A, V, L, C.

VOCAL E ȘI CONSOANE

Să ne amintim!

- Propozițiile sunt alcătuite din cuvinte;
- Cuvintele sunt alcătuite din silabe;
- Silabele sunt alcătuite din sunete.
- Sunetele vorbirii sunt de două feluri:
  - **vocale,**
  - **consoane.**

Vocalele se pronunță singure, ușor, fără obstacole.
Consoanele se pronunță mai greu și numai împreună cu alte sunete.

În limba română sunt:

- șapte vocale: a, ă, e, i, â, î, o, u;
- douăzeci de consoane: b, c, c(e), d, f, g, g(e), h, j, k, l, m, n, p, r, s, ș, ț, v, (w), x, z.

1. Scrieți caligrafic:

Vocalele:

Consoanele:

2. Alcătuiți cuvinte de forma:

VV; VC; CVCV; CVV; CVVCV.

3. Alegeți răspunsul corect.

• Semnul grafic al sunetului este:

vocala; litera; cuvântul.

• Sunetul:

îl scriem și-l vedem sau îl rostim și-l auzim.

În limba română este un sunet pentru care se folosește în scris două litere: *î* și *â*.

4. Încercuiți prima literă din următoarele cuvinte:

maimuță, aviator, soseau, iertare, sufăr, racheta.

Alcătuiți cu ele cuvinte noi.

5. Scrieți cuvinte formate pornind de la cuvântul dat, noul cuvânt începând cu ultima literă a cuvântului anterior.

lac → curea → amintire →

nai →

6. Ghiciți ghicitorile. Scrieți deasupra consoanelor litera *c*, iar deasupra vocalelor — *v*.

a) Frunzele pe ramuri

Au îngălbenit.

Plouă, plouă-ntruna,

Cine a sosit?

b) Primăvara te-nveselește,

Vara te umbrește,

Toamna te hrănește,

Iarna te-ncălzește,

Poftim de ghicește!

Consoanele sunt de două feluri: sonore (*b, d, g, g(e), j, l, m, n, r, v, z*) și surde (*c, c(e), f, h, p, s, ș, t, ț*).

Consoanele sonore și cele surde alcătuiesc perechi.

Consoane sonore: *b*   *d*   *g*   *g(e)*   *j*   *v*   *z*

↓   ↓   ↓   ↓   ↓   ↓   ↓

Consoane surde: *p*   *t*   *c*   *c(e)*   *ș*   *f*   *s*

N-au perechi numai patru consoane sonore: *l, m, n, r* și două consoane surde: *h, ț*.

7. Citiți. Alegeți cuvintele care încep cu o consoană sonoră și scrieți-le într-o coloniță. În a doua coloniță scrieți cuvintele care încep cu o consoană surdă.

1. Eroii mei sunt doi cocoși

De rasă, pintenați, frumoși.

2. Sar deodată,

Dau cu ciocul,

Cad alături.

Schimbă locul.

Bat din aripi.

Dau din gheare.

Unul cade,

Altul sare...

Iar s-atacă...

Iar se pișcă...

Dar deodată nu mai mișcă...

(*G. Topârceanu*)

8. Rostiți corect și repede. Scrieți și subliniați consoanele sonore și surde.

Șase raci în șase saci

! Acesta e un joc de cuvinte cunoscut sub numele de „Încurcături de limbă” sau „Frământări de limbă”. Căutați și voi astfel de jocuri pe care să le rostiți cât mai repede, fără să greșiți.

9. Să ne jucăm! „Crește cuvinte!”.

Adăugați la cuvintele date consoane, formând astfel cuvinte noi.

are — mare...

ară —

ura —

ea —

10. Text pentru dictare.

Colegii mei s-au dus la bibliotecă pentru a împrumuta cărți. Am mers cu ei și am luat un volum de povești. În timpul liber iubesc să citesc. De fiecare dată când deschid o carte învăț ceva nou.

- Subliniați consoanele sonore cu o linie, iar pe cele surde – cu două.

SILABA

Silaba este un sunet sau un grup de sunete care se pronunță cu o singură deschidere a gurii.

La baza silabei stă un sunet vocal.

1. Precizați numărul de silabe și de sunete din următoarele cuvinte:

muncitor, cer, poveste, umbră, câmpul, viață.

2. Potrivii câte două-trei silabe de mai jos și formați cuvinte:

re, cas, ne, tra, che, ghin, ta, veți, ge, ia, de, pe, cum, stra, păr, dă, te, nar, pe.

3. Transcrieți caligrafic propoziția. Notați câte silabe are fiecare dintre aceste cuvinte.

Toamna a venit din nou cu rod bogat.

4. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte:

extemporal, examen, exercițiu, xilofon.

5. Despărțiți cuvintele în silabe. Alcătuiți cu ajutorul lor propoziții:

bicicletă, înghețată, fii, fiicele.

6. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte:

taxi, anotimp, violete, încântat, verdeață, local, examen, cheie, creion, lac, răzgândit, nouă, pământ, mușcat, poartă, roată, fum.

7. Scrieți cuvinte care să înceapă cu silabele:

Car-, pla-, com-, ter-, spe-.

8. Scrieți cuvinte care să se termine cu silabele:

- ză, - e, - te, - ce, - nic.

CUVÂNTUL

Cuvântul este:

- un grup de sunete care are înțeles;
- cea mai mică parte a unei comunicări.

1. Citiți și spuneți prin ce se deosebesc grupurile de litere scrise în coloniță.

ș, c, o, a, l, ă școală
l, u, m, i, n, o, s luminos

- Cum credeți sunetele rostite și scrise separat au sens?
- Când sunetele și literele au sens?

Priviți atent desenul. Numiți ființele și lucrurile prezentate în el. Scrieți cuvintele ce denumesc acțiuni. Alcătuiți cu două dintre ele propoziții.

2. Citiți textul. Ce denumesc cuvintele evidențiate? Scrieți la fiecare cuvânt câte două însușiri.

A ieșit din mușuroi **furnica**, și a pornit cum face în fiecare **dimineață**, a pornit să vadă lumea. Ea știa că ochii duc și **mintea** întoarce, că văzând multe, știi destule, și ai de unde da și la alții. Și ce fericire să călătorești dimineața, în revărsatul zorilor, când iarba e proaspătă sub rouă, **aerul** jilav de răcoare și când pe cer se prelinge lumina ca o undă de aur.

(E. Gârleanu)

Cuvintele care denumesc ființe și obiecte răspund la întrebările **cine? ce?** (băiat, topor).

Cuvintele care denumesc însușiri ale obiectelor răspund la întrebările **care? ce fel de...?** (frumos, bogat).

Cuvintele care denumesc acțiuni răspund la întrebările **ce face? ce a făcut? ce va face?** ș. a. (cântă, a sosit, va merge).

3. Transcrieți caligrafic propozițiile. Subliniați cu o linie cuvintele care denumesc obiecte, cu două — cuvintele care denumesc acțiuni și cu o linie văluroasă — cuvintele care denumesc însușiri ale obiectelor.

- Gospodarul bun de la poartă se cunoaște.
- Omul deștept cumpără vara sanie și iarna car.

4. Completați propozițiile cu cuvinte, conform condițiilor scrise între paranteze.

Andrei are un ... (nume de ființă) bun — Nicu. Împreună ei ... (acțiune) la școală. Împreună ... (acțiune) lecțiile. Familia lui Andrei a trecut cu traiul în casă... (însușire). Nicușor ... (acțiune) des în ospetie la ... (însușire) său prieten.

Cuvintele se grupează în părți de vorbire:

substantive (cuvinte care denumesc obiecte): elev, bancă, lecție;

adjective (cuvinte care denumesc însușiri ale obiectelor): roșu, mare, rotund, harnic;

verbe (cuvinte care denumesc acțiuni sau stări): merge, învățăm, cade, ninge, au scris, are să vină;

prepoziții (cuvinte care ne ajută să facem legătură între cuvintele din propoziție): de, pe, lângă, cu, la, în.

5. Copiați textul. Scrieți în dreptul fiecărei părți de vorbire întrebarea la care răspunde.

Somnoroase păsărele
Pe la cuiburi se adună;
Se ascund în ramurile —
Noapte bună!

(M. Eminescu)

6. Dintre proverbele de mai jos, scrieți-l numai pe acela în care ordinea părților de vorbire corespunde întrebărilor ce? care? ce face? ce? care?

- a) Pregătește-ți vara sanie și iarna car.
- b) Ziua bună se cunoaște de dimineață.
- c) Bate fierul cât e cald!
- d) Paza bună trece primejdia rea.

7. Intitulați poezia. Scrieți numai cuvintele care denumesc obiecte.

Eu de toate știu să cos,
Doar să-mi dați un ac mai gros,
Stofă, degetar și ață,
Ș-am să fac pân dimineață
O pestelcă,
O bluziță,
O rochiță
Și-o scufiță.
Ca păpușile-mi frumoase
Să le poarte sănătoase.

8. Text pentru dictare.

Cerul s-a înnorat. Vântul îndoiaie crengile copacilor. În zarea îndepărtată se aud glasurile tânguitoare ale cocorilor. Ultimele cărduri se îndreaptă spre țările calde.

- Subliniați toate substantivele.

TRECEREA CUVINTELOR DINTR-UN RÂND ÎN ALTUL

Cuvintele se trec dintr-un rând în altul pe silabe. Nu se lasă și nici nu se trec în rândul următor silabele alcătuite dintr-o singură vocală.

1. Fiți atenți cum se face despărțirea în silabe a următoarelor cuvinte:

No-ua, pa-ie, nea-ua, ta-blă, ca-pră, noas-tră, fe-reas-tră, în-de-pli-nesc, noap-tea, răs-puns, peș-te, cin-ste, ac-tiv, as-tăzi, pos-tav, li-tru, des-fac, în-no-rat.

2. Găsiți toate posibilitățile de despărțire în silabe la sfârșit de rând a cuvintelor următoare:

specialitate,	descoperă,
golesc,	folositor,
încălzesc,	obositor,
răcesc,	terminat,
alcătuieste,	cuprinde.

3. Alcătuiți câteva enunțuri după imaginea dată, folosind îmbinările de cuvinte și cuvintele de reper: copii harnici, roadă bogată, ajută cu plăcere.

Găsiți toate posibilitățile de despărțire în silabe la sfârșit de rând a cuvintelor de reper.

4. Ghiciți ghicitoarea!
Despărțiți în silabe toate cuvintele:

Anotimpul frunzelor uscate,
Lăzilor cu roade încărcate.
Anotimpu-n care noaptea crește
Și în care vremea se răcește.
_____ se numește.

5. Alegeți cuvintele potrivite.

(cameră, friguroasă, deștept, deschis, frumos, se dezbracă)

Bate un vânt rece. Este o zi _____ de toamnă.
Nicu intră în _____ și vede geamul _____.
El este un copil _____ și știe că de frig se poate
îmbolnăvi. Închide geamul, apoi _____. Își pune
hainele în dulap, unde totul este aranjat _____.

- Găsiți toate posibilitățile de despărțire în silabe la sfârșit de rând a cuvintelor de reper.

6. Despărțiți în silabe cuvintele date. Grupați-le după numărul lor de silabe:

strămoși, special, noiembrie, an, sticleți, personaj, precedent, ban, ac, medalie, pianist, mac, conștiincioasă, papanaș, binefăcător, nas.

7. Despărțiți în silabe cuvintele din propoziția de mai jos. Arătați sunetele din fiecare silabă.

Lizuca și Patrocle au găsit gazdă bună în dumbravă.

8. Găsiți varianta corectă:

al-bastru; al-bas-tru; alb-as-tru.

a) spuneți 5 cuvinte care să înceapă cu ultima silabă a cuvântului precedent:

li-ni-e ...e-co-no-mi-e...e-van-tai...

9. Dictare explicativă.

Un căprior și o **căprioară** s-au oprit sub streășina unui molid **singuratic**. Dintr-o dată căpriorul fulgeră la deal sub poala codrului, iar căprioara — în stânga, printre **zmeurișuri**. Apăru râsul. Era o fiară **puternică**, cu labe de pâslă și **ghiare** de criță*. Blana îi era roșcată pe spinare și **punctată** de rondele albe pe pânțece.

(M. Sadoveanu)

- Găsiți toate posibilitățile de despărțire în silabe la sfârșit de rând a cuvintelor evidențiate.

10.

Citiți textul. Împărțiți pe silabe, ca pentru trecere dintr-un rând în altul, cuvintele evidențiate. Alcătuiți cu ele propoziții.

În corp sănătos — minte sănătoasă

De ce trebuie să ne ocupăm cu sportul? Sportul e un lucru minunat. Dacă vrei să devii un tânăr **comentator**, ocupă te cu sportul. Ca să faci munci, trebuie să fii voinic, **dibaci**, **rezistent**. Când te vei obișnui să fii stăpân pe tine, să-ți cunoști neajunsurile, atunci vei reuși să ieși **victorios** în orice împrejurare.

Fotbalul, voleiul, hocheiul sunt jocurile preferate ale multor elevi.

11.

Corectați greșelile. Pentru fiecare corecție primiți câte un punct. Câte puncte ați câștigat?

Desf-run-zit, co-cos-târc, băt-rân, cos-mo-na-ut,
ga-lbe-ne, stăr-u-i-tor, col-ec-tiv, strug-u-rii,
ie-rna-tic, ciob-ă-neas-că.

* *Criță* — metal foarte dur; oțel.

ACCENTUL

Accentul — pronunțare mai intensă sau pe un ton mai înalt a unei silabe dintr-un cuvânt, sau a unui cuvânt dintr-o propoziție.

Poziția accentului

- pe prima silabă — ró-chi-e
- pe penultima silabă — a-ca-de-mí-e
- pe ultima silabă — po-pór, ca-rac-tér

1. Citiți corect cuvintele, respectând accentul.

Autobúz, tréceți, fáceți, mérgem, tractór, catalóg.

2. Copiați cuvintele. Completați-le cu litera omisă. Puneți accentul.

E.clamație, e.emplu, e.istă, e.ercițiu, .ilofon, e.amen.

3. Puneți în locul punctelor cuvintele ce lipsesc. Puneți accent pe aceste cuvinte. Comentați proverbele.

1. ....multe fac sarcina ușoară. 2. Prin unire cresc lucrurile mici și prin vrajbă..... și cele mari. 3. Copacul dacă..... umbrește și pe alții.

Pentru informație: *mâini, pier, înfrunzește.*

4. Faceți analiza fonetică a cuvintelor: mașină, bibliotecă, melodie.

Model:

Ma-șî-nă — vocale — [a], [i], [ă], consoane sonore — m, n, consoane surde — ș, numărul de litere — 6, numărul de sunete — 6, silaba accentuată — a doua.

După accent, silabele se clasifică în silabe accentuate și silabe neaccentuate. Cele accentuate se pronunță mai puternic, iar cele neaccentuate se rostesc mai slab.

5. Dictare de cuvinte. Puneți accent pe silaba accentuată și subliniați-o.

Miere, gimnastică, piesă, busuioc, copii, lăcrimioară, examen, ceapă, cearșaf, geantă, ghem, ghinion, chibrit, chenar.

6. Observați cum se schimbă sensul unor cuvinte, când accentul cade pe silabe diferite.

Măna-mână, cútie-cutíe, véselă-vesélă.

Alcătuți propoziții cu aceste cuvinte.

7. Scrieți după dictare. Intitulați textul. Subliniați cuvintele în care silaba a doua e accentuată.

Ileana și Viorica vin spre casă. Fiecare duce câte un coș cu fructe. Coșurile sunt grele. Ileana se plânge mereu. Viorica merge și cântă.

— Cum de poți să cânti? Doar coșul tău e tot atât de greu ca al meu.

— Am pus în el o iarbă de preț — Răbdarea, răspunde Viorica.

8. Alcătuiți o compunere orală, folosind următoarele întrebări:

1. Cum este vremea la sfârșitul anotimpului Toamna?
2. Ce înfățișare are natura?
3. Cum se pregătesc animalele sălbatice pentru iarnă?
4. Ce fac oamenii în livezi, pe ogoare, în grădinile de zarzavat?
5. Cum este anotimpul Toamna?

Vă puteți folosi de lecturile și poeziile învățate despre toamnă și de grupurile de cuvinte ce urmează:

soarele ascuns, nori plumburii, liniștea adâncă, cer înnorat, frunze moarte, pădurea tristă, nu se mai aud cântecelele păsărelelor, vrednicia oamenilor.

Intitulați această compunere.

LEGĂTURA CUVINTELOR ÎN PROPOZIȚIE

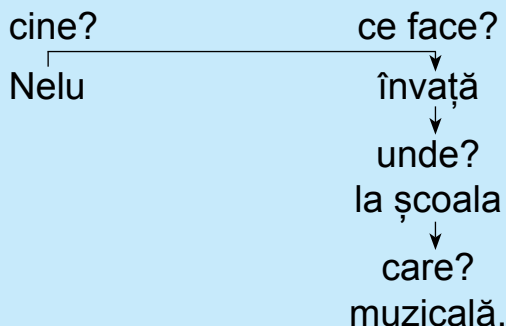
În propoziție, cuvintele sunt legate între ele după sens. Legătura de sens dintre cuvinte se stabilește cu ajutorul întrebărilor și cuvintelor de legătură.

1. Cocostârc, un, îmblânzise, bunelul.
2. Se, acasă, o întorcea, corabie.
3. Învăță, Nelu, școala, la, muzicală.

Legătura cuvintelor propoziție poate fi arătată în scris cu ajutorul săgeților.

De exemplu:

1. Faceți legătura după sens între cuvintele de mai jos și alcătuiți propoziții. Scrieți-le. Subliniați subiectul și predicatul (părțile principale).

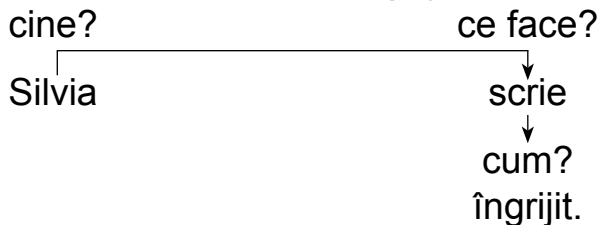

Dansează, Maricica, bine.
Școala, ea, balet, de, învață, la.

2. Explicați cu ajutorul schemei legătura de sens a cuvintelor din propoziție.

Silvia scrie îngrijit.

3. Stabiliți cu ajutorul schemei legătura de sens a cuvintelor din propoziție.

Georgel al nostru înoată bine.

Cercetați cu atenție schemele propozițiilor de mai sus și spuneți de ce trebuie să găsim mai întâi subiectul și predicatul, să stabilim legătura de sens între ele, apoi legătura lor cu alte cuvinte.

Subiectul și **predicatul** sunt părțile principale ale propoziției. Ele sunt la fel de importante și totdeauna sunt legate după sens unul cu altul. De aceea, mai întâi găsim subiectul și predicatul, apoi cuvintele care le lămuresc.

4. Cu ajutorul modelului dat mai jos și al întrebărilor, alcătuiți și scrieți propoziții din grupurile de cuvinte.

1) bibliotecă, zilnic, Mariana, la, umblă.

cine? ce face? când? unde?

2) a citit, ea, cărți, multe.

cine? ce a făcut? câte? ce?

5. Alcătuiți cu ajutorul săgeților legătura de sens dintre cuvinte.

De exemplu:

<u>cine?</u>	<u>ce face?</u>	<u>ce?</u>	<u>ce fel de?</u>
Marcel	citește	cărți	despre eroi.

6. Găsiți cu ajutorul întrebărilor ce face? ce a făcut? cuvintele potrivite din colonița a doua și completați versurile. Arătați legătura de sens dintre cuvintele fiecărei propoziții.

Buna dimineața

... alba dimineața	a ciripit
Cu roși trandafiri pe față.	vine
Pasărea ... ,	s-a trezit
Toată lumea	

7. Pe baza observărilor făcute până acum, răspundeți oral la întrebările:

a) Cum se îmbină cuvintele în propoziție?

b) Cum stabilim legătura de sens dintre cuvinte?

8. Restabiliți propozițiile cu ajutorul modelului întrebărilor. Scrieți-le, arătând prin săgeți legătura de sens dintre cuvinte. Subliniați cuvintele de legătură.

a) A meșterit, Dumitraș, un, poliță, o, cuier, și.

Cine? ce a făcut? ce? și ce?

b) Cântă, Ilie, la, frumos, fluier, nai, și, la.

Cine? ce face? cum? la ce? și la ce?

9. Determinați legătura de sens a cuvintelor din șirurile de mai jos și alcătuiți propoziții. Explicați cum ați procedat.

1. Colecționează, poștale, Sergiu, timbre.
2. În album, pe teme, timbrele, el, a repartizat.
3. Expoziția, a prezentat, Sergiu, acest, album, la, școală.
4. El, filateliștilor, societatea, a fost, primit, în.

10. Alcătuiți în scris propoziții după următoarelor modelele:

1. _____ = = = = _____ ~ ~ ~ ~ . .
2. = = = = _____ ~ ~ ~ ~ . .
3. _____ ~ ~ ~ ~ = = = = . .

Arătați cu ajutorul întrebărilor și săgeților legătura de sens a cuvintelor din fiecare propoziție.

11. Alegeți dintre cuvintele date pe cele potrivite după sens și înlocuiți întrebările dintre paranteze. Observați cum s-au schimbat aceste cuvinte în propoziție.

Într-o dimineață un tei s-a trezit (*cum?*) de frig. S-a uitat (*cum?*) în jur. Pădurea părea de argint în razele (*cui?*).

– Ce s-a întâmplat? A întrebat el.

O frunză a încercat să răspundă. Dar ea s-a desprins (*de ce?*) și (*ce a făcut?*) jos.

Teiul (*ce a făcut?*) totul.

– Adio, (*ce a făcut?*) el, întristat.

Cuvintele de reper: *a tremura, atent, argint, soare, izvor, de creangă, a cădea, a înțelege, a șopti.*

- Ce a observat teiul într-o dimineață?
- Ce a înțeles el?
- Determinați tema textului și intitulați-l. Citiți-l expresiv.

12. Text pentru dictare.

Canarul din colivia Mariei e foarte agitat de câteva zile. Fetița nu înțelegea teama lui. Într-o dimineață îl vede pe Tomiță. Motanul dungat se furișase pe ușa dormitorului. E lângă colivia lui Coco dintr-un salt. Întinde lăbuța prin sârma coliviei. Coco țipă speriat.

– De azi nu vei mai sta în casă! Îi spune fetița cu glas aspru.

II. PĂRȚILE DE VORBIRE

SUBSTANTIVUL

Partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii se numește **substantiv**. Substantivele răspund la întrebările **cine? ce?**

1. Identificați substantivele din următorul text:

Nora, Stela și Irina — Hai, curaj, călcați-i pragul,
Au deschis portița Fete îndrăznețe!
Și se-ntreabă cu sfială: Nu vedeți? Și-un stol de vrăbii
— Asta-i grădinița? Ar pofti să-nvețe.

Stând pe gard tot ciripesc

Fără nici o frică:

— Fetele să intre-ntâi,

Sunt la grupa mică.

(C. A. Munteanu)

2. Scrieți câte trei substantive, respectând următoarele cerințe:

- să arate nume de păsări domestice;
- să arate nume de instrumente muzicale;
- să arate nume de țări;
- să arate nume de orașe;
- să înceapă cu vocala e;
- să se termine cu consoana n;
- să fie din trei silabe.

3. Dați exemple de substantive proprii care să denumească nume de:

orașe, sate, râuri, mări, oceane, continente.

Substantivele se împart în două mari grupe:

- substantive comune,
- substantive proprii.

Substantivele proprii arată nume de ființe, țări, orașe, sate, râuri, denumiri de instituții...

Substantivele comune se deosebesc de cele proprii că se scriu cu literă mică.

Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă mare, indiferent de situație.

Exemplu: Cele mai mari orașe din Ucraina sunt: Kiev, Odesa, Dnipropetrovsk, Harkiv.

Atenție! Nu confundați cuvintele de la începutul versurilor unei poezii cu substantivele proprii!

4. Subliniați substantivele proprii.

— Bună ziua, surioară,
Mărioară, Florioară!
Spune nouă ce voiești ?
De la noi ce mai dorești?
(V. Alecsandri)

5. Completați tabelul de mai jos, precizând denumirea lucrurilor, ființelor și fenomenelor naturii din imaginile date.

ființe	lucruri	fenomene ale naturii

6. Înlocuiți substantivele proprii cu substantive comune potrivite:

Radu avea emoții puternice.

Pe Siret nu pot circula vapoarele.

Mirela alerga voioasă după Azorel.

NUMERELE SUBSTANTIVELOR

Ca să nu greșim când alegem substantivele, le numărăm:

- om: un om, doi oameni
- fată: o fată, două fete
- tort: un tort, două torturi

Substantivele au două numere: singular și plural. Când denumește un singur obiect, el este la numărul singular.

Există substantive care au forme numai de singular: nea, miere, jale ș.a.
Există substantive care au forme numai de plural: Cernăuți, plete, tăieței ș.a.

1. Grupați substantivele date în două colonițe, în funcție de numărul lor:

colțuri, Aurelia, cozonaci, crivăț, mormane, vânt, coate, barză, codru, cadre, armată, așezare, glasuri, Bucovina, ape, câmpie, prețuri, mantale, propoziție.

numărul singular	numărul plural

2. Treceți următoarele substantive de la numărul singular la numărul plural:

ființă, fiică, băiat, știință, scaun, muzeu, pepene, copac, lecție, bunica, covrig, elev.

3. Citiți textul de mai jos. Selectați substantivele și indicați numărul lor:

Pe masa rotundă, într-o farfurie albă, erau două mere mari, roșii și dulci. Buna și duioasa mamă le duse în camera în care învăța Ionel. El era un copil cuminte și silitor. Băiatul făcea temele de acasă. În fața lui erau deschise manualele de citire și limba română. Cărțile erau curate și învelite.

4. Copiați textul. Subliniați substantivele și indicați numărul lor:

Și când Cenușăreasa coborî în goană câteva trepte, condurul din piciorul stâng îi rămase agățat în smoolă. Feciorul de împărat îl ridică și-n palma lui stătea acum un condur mic și drăgălaș, împletit cu totul și cu totul din fir de aur.

5. Formați pluralul următoarelor substantive:

carte, masă, penar, ciocolată, corn, înghețată, aur, pământ.

6. Formați singularul următoarelor substantive:

ceasuri, creioane, zori, ochi, oglinzi, fete, geamuri, ochelari.

GENURILE SUBSTANTIVELOR

Substantivele au trei genuri. Acestea sunt:

- feminin;
- masculin;
- **neutru**.

Substantivele de **gen feminin** se numără după modelul: **o** fetiță, **două** fetițe.

Substantivele de **gen masculin** se numără după modelul: **un** băiat, **doi** băieți.

Substantivele de **gen neutru** se numără după modelul: **un** creion, **două** creioane.

1. Determinați genul substantivelor ce urmează și grupați-le în tabelul de mai jos:

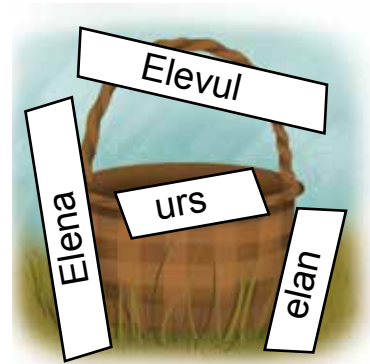
pom, iarnă, drumuri, parc, copac, cadru, rochiță, păpușă, prieteni, carte, ocean, bunica, vedetă, binoclu, ostaș, tânăr, unchi, studiu, trandafir.

genul masculin	genul feminin	genul neutru

2. Stabiliți locul potrivit în căsuțe pentru fiecare substantiv de pe coș. Găsiți substantivul de prisos.

3. Analizați substantivele din enunțul dat:

Exemplu: școala — substantiv comun, genul feminin, numărul singular.

Școala mea se află în satul Dimca, în apropierea orașului Cernăuți, care este centru regional. Școala la care învăț a fost recent renovată. Ea este frecventată de mulți școlari. Eu sunt elev în clasa a III-a și mă numesc Andrei.

4. Selectați și scrieți în caiete substantivele corespunzătoare genului:

• genul masculin	• genul feminin	• genul neutru
a) curte b) cocoș c) palton d) chibrit	a) tată b) mamă c) bunică d) mătușă	a) bostan b) castan c) ghiozdan d) băietan
a) munte b) idee c) fete d) iepure	a) popă b) păpușă c) ușă d) șoarece	a) deal b) munte c) câmpie d) râu

• genul masculin	• genul feminin	• genul neutru
a) dicționar b) manual c) marinar d) morar	a) regulă b) tablou c) mână d) lege	a) tabără b) excursie c) ruxac d) ghid
a) loc b) moș c) rac d) sac	a) hrană b) antilopă c) pepene d) ajutor	a) gen b) ger c) vânt d) furtună

5. Scrieți forma de masculin a următoarelor substantive:

gâscă, vulpe, leoaică, curcă, lupoaică, nepoată.

a) Completați cu forma potrivită pentru genul feminin:
cal, berbec, tată, bou, țap, unchi.

6. Alegeți forma corectă a substantivelor:

Maieu — maiou, serviciu — servici, binoclu — benoclu,
măcinici — mucenici, patinoar — patinuar, cratițe — crățiți,
pioneză — piuneză, orchestră — orchestă, caramelă —
caramea, bacnotă — bancnotă, piure — pireu, dorințe —
doriți, pulover — plovăr, chiftea — piftea, tăiței — tăieței,
caserie — casierie, petic — petec, tarabe — tarăbi.

7. Citiți textul. Analizați șase substantive.

Exemplu: apa — substantiv comun, genul feminin,
numărul singular.

Puiul de căprioară

Bunicul este pădurar.

Într-o zi ne-a adus un pui mic și plăpând de căprioară.

— L-am găsit singur în pădure. Cu siguranță că s-a
întâmplat ceva cu mama lui. E flămând și tremură tot.

— Îl vom îngriji, am sărit eu cu fratele meu.

Așa a și fost. I-am făcut culcuș de dormit, I-am hrănit
cu lapte și I-am învățat să zburde.

Puiul creștea văzând cu ochii.

Mergeam adeseori în pădure. Se îndepărta de noi, cerceta pădurea și deodată apărea în spatele nostru.

Ce mult îl iubeam! Îi mângâiam blănița cafenie, iar el își întindea gâtul subțire, privind-ne în ochi.

Uneori îl vedeam înălțând capul, privind și ascultând pădurea.

— Ți-e dor de ai tăi? îl întrebam, înțelegându-i întristarea.

Și uite așa, într-o zi a țâșnit din curte, a sărit porțița grădinii și, în salturi lungi, s-a pierdut în pădure.

— Nu fiți triști, a spus bunicul. Pădurea este casa lui.

Planul de idei:

1. Unde lucra bunelul?
2. Ce le-a adus bunicul copiilor?
3. Unde a fost găsit puiul de căprioară?
4. Ce au făcut frații cu puiul de căprioară?
5. Unde mergeau adeseori copiii?
6. Cum se purta puiul în pădure?
7. Unde s-a întors puiul de căprioară când a crescut mare?

ADJECTIVUL

(Cuvinte care denumesc însușiri)

Partea de vorbire care exprimă însușirea unei ființe, unui lucru sau a unui fenomen al naturii se numește adjectiv.

Adjectivul se acordă în gen (masculin, feminin, neutru) și număr (singular, plural) cu substantivul pe care-l determină.

1. Subliniați adjectivele din șirul de cuvinte de mai jos:

carte, terenuri, înalt, valoare, politicos, erou, eroism, călător, a cânta, politică, călătorie, încântător, subțire, slab, a culege, culegere, vitejie, viteaz, miros, furtună, a tuna, înnorat, aplecate, apucate, mușcătură, crăpat, gros, înțepător.

2. Scrieți opusul următoarelor adjective:

înalt, fericit, acru, guraliv, harnic, lăudăros, cunoscute, mincinos, curajos, neascultător, iubit, des.

3. Atribuiți-i substantivului om:

- cinci adjective care să exprime trăsături fizice:
- cinci adjective care să exprime trăsături morale:

4. Completați spațiile libere cu adjectivele potrivite:

Oamenii _____ citesc multe cărți _____.

Elevii _____ muncesc mult suplimentar.

În fața casei mele _____ se află un brad _____.

Copiii adună cireșe _____.

Eu sunt un copil _____.

Mirosul _____ plăcut de plăcinte ne încântă simțurile.

Pentru noul an școlar mama mi-a luat caiete _____ și cărți _____.

5. Observați cum se transformă adjectivul atunci când substantivul trece de la numărul singular la numărul plural și invers:

ursuleț alb — ursuleți albi; copac înfrunzit — .....; elev silitor — .....; carte frumoasă — .....; recoltă îmbelșugată — .....; fruct copt — .....

6. Adăugați la substantivele date adjective potrivite:

măr, soare, minge, jucărie, clopoței, zi, ploaie.

7. Dați exemple de adjective la numărul singular și plural, care să exprime următoarele caracteristici ale substantivelor:

culoarea, forma, gustul, mărimea.

8. Analizați adjectivele din enunțurile următoare, arătând genul și numărul lor:

1. Un vânticel ușor adie printre ramurile subțiri și dese ale copacilor bătrâni.
2. Floricelele multicolore ne încântă privirile obosite.
3. Am o copilărie fericită.
4. Turnurile înalte ale castelului sunt frumos luminate.
5. Elevul stăruitor prezintă învățătoarei ordonatele sale caiete.
6. Ne-a așteptat mama cu minunatele ei prăjiturile.

9. Găsiți adjectivele din textul următor și subliniați-le:

„Peste dealuri zgribulite,
Peste țarini zdrențuite,
A venit așa, deodată,
Toamna cea întunecată,
Lungă, slabă și zăludă...”
(G. Topârceanu)

10. Găsiți adjective cu sens opus față de cele date:

curat, tânăr, cuminte, ascultător, curajos, dulce.

11. Găsiți adjective potrivite substantivelor date:

*piersică, lămâie, măr, pară, pâine, neam,
gospodar, muncitor.*

12. Subliniați adjectivele din enunțurile:

- Privindu-mă cu ochi limpezi și naivi, aseară, un copil mi-a spus o poveste interesantă.
- A fost odată o iarnă grozavă pe la noi.
- Bătăi mari de aripi aplaudau.
- De atunci are sticlele așa îmbrăcăminte ciudată: fesuşor purpuriu și surtuc din bucăți.

(M. Sadoveanu)

13. Transformați substantivele în adjective:

bucurie, puf, somn, sfaț, adâncime, odihnă, curaj, lumină, răcoare.

14. Completați tabelul cu adjective din propozițiile date:

1. Munții stâncoși și înalți se zăresc din îndepărtatul ținut. 2. Coperta curată este a Cătălinei. 3. Leneșul copil are teme noi. 4. Copilul cuminte se bucură de succese frumoase. 5. Purcelușul roz e o jucărie moale. 6. Barza și-a construit un cuib mare pe acoperișul casei. 7. În fața școlii este un copac bătrân.

Adjectivul	Substantivul determinat	Genul	Numărul

VERBUL

(Cuvinte care denumesc acțiuni)

Partea de vorbire care exprimă acțiunea, starea și existența ființelor, lucrurilor, fenomenelor naturii se numește **verb**.

Verbul răspunde la întrebările: **Ce face? Ce a făcut? Ce va face?**

— verbe care exprimă acțiuni: duce, mișcă, vine, pleacă, repetă, desenează, mănâncă, aude, vede, ascultă ș.a.

— verbe care exprimă stări: stă, așteaptă, doarme ș.a.

— verbe care exprimă existența: este, există ș.a.

1. Subliniați verbele din textul următor:

Bunica împletește ciorapi. Mama face plăcinte bune. Ea pregătește masa.

Tata curăță pomii. Bunicul a cules merele. Acum se odihnește. El citește ziarul.

Poștașul a venit dimineață. Azor aleargă prin curte. Este un câine fericit.

2. Subliniați verbele din lista de mai jos:

trec, pantofi, păstor, se petrece, acțiune, grădină, emană*, stăpână, plouă, coace, cuptor, udă, pleacă, lung, secetos, repede, aduce, tună, formează, ceas, cuprinde, alunecă, panou, vine, adulmecă, nimerește, îndoiaie, careu, scrie, încercă, rană, a răni.

---

* *A emana* — a răspândi, a împrăști, a degaja.

PERSOANA VERBULUI

Verbul are trei persoane:

Persoana I — eu (ascult), **noi** (ascultăm)

Persoana II — tu (ascuți), **voi** (ascultați)

Persoana III — el(ea) (ascultă), **ei(ele)** (ascultă)

3. Găsiți un verb care să se acorde în persoană și în număr cu substantivele sau pronumele din lista de mai jos.

1. Noi _____ . 2. Elevii _____ . 3. Sergiu _____ .

4. Eu _____ . 5. Ruxanda _____ . 6. Tu _____ .

7. Perele _____ . 8. Voi _____ .

NUMĂRUL VERBULUI

Dacă acțiunea (starea sau existența) este atribuită unei singure persoane, verbul este la numărul singular.

Dacă acțiunea (starea sau existența) se atribuie mai multor persoane, verbul este la numărul plural.

Exemple:

Mihai și Maria ascultă melodia lor preferată.

ascultă — verb, pers. a III-a, număr plural.

Mihai ascultă melodia lui preferată.

ascultă — verb, pers. a III-a, număr singular.

4. Alcătuiți enunțuri în care verbele folosite să fie la persoana și numărul indicate:

1. Persoana I, numărul plural.
2. Persoana III, numărul singular.
3. Persoana II, numărul plural.
4. Persoana III, numărul plural.

5. Ajutați-l pe Ionel să scrie verbele la persoana și numărul indicate:

<i>a coborî</i> pers. I, nr. singular	<i>a lumina</i> pers. II-a, nr. singular
<i>a scrie</i> pers. II-a, nr. plural	<i>a colinda</i> pers. III-a, nr. plural

TIMPURILE VERBULUI

Verbul are trei timpuri: **prezent**, **trecut** și **viitor**.

Atunci când acțiunea verbului se petrece în momentul vorbirii, spunem despre verb că este la **timpul prezent**.

Atunci când acțiunea verbului s-a desfășurat înainte de momentul vorbirii, spunem despre verb că este la **timpul trecut**.

Atunci când acțiunea verbului urmează a se desfășura în viitor, după momentul în care se vorbește, spunem despre verb că este la **timpul viitor**.

6. Completați proverbele de mai jos cu verbele potrivite:

Apa _____, pietrele _____.
Buturuga mică _____ carul mare.
Leneșul mai mult _____, scumpul mai mult _____.
O rândunică nu _____ primăvara.
Cine _____ groapă altuia, _____ singur în ea.
Vorba dulce mult _____.
Cine _____ după doi iepuri, nu _____ nici unul.
La pomul lăudat să nu te _____ cu sacul.
Cine-i harnic și _____ are tot ce vrea.
Cine _____ azi un ou, mâine _____ un bou.

7. Subliniați verbele și analizați-le. Indicați timpul, persoana și numărul lor.

Ascultă sfaturile părinților tăi!
Mâine vor veni la noi bunicii din Igești.
Ziua de 1 Martie a fost una dintre cele mai frumoase din viața mea. Ne vom aminti cu drag chipul căprioarei.
Am fost în vacanță la mare.

Atenție!

Ai grijă cum vei scrie cuvântul viitor. Acesta conține vocala dublă „*ii*”.

Verbele care au forme de genul **eram, erai, era, erau, este, ești** se scriu cu litera **e** la început, dar se pronunță cu **ie**.

8. Completați enunțurile cu o formă potrivită a verbului a fi (este, eram). Citiți enunțurile cu voce tare. Fiți atenți la pronunțare!

Prietena mea _____ o fetiță tare cuminte. Numele ei _____ Ariana. Îmi aduc aminte cum într-o vacanță m-a ajutat la teme, deși _____ cu mult în urma ei. Sunt tare mândră de ea. _____ ușor de înțeleș de ce o consider cea mai bună prietenă a mea.

9. Completați tabelul cu verbe la cele trei timpuri:

Verbe	prezent	trecut	viitor

Scrieți trei propoziții în care verbul să fie:

- la începutul propoziției;
- în interiorul propoziției;
- la sfârșitul propoziției.

10. Schimbați forma verbelor la negativ, precum în următorul model:

Andrei scrie frumos.

Andrei nu scrie frumos.

1. Ana citește clar. 2. Mihai multe știe. 3. El citește multe cărți. 4. Noi stăm în picioare. 5. Sunt atent când traversez strada.

11. Completați spațiile libere cu verbele potrivite:

Paula _____ florile. Florilor apa le _____. Darius _____ cireșe într-un coș. El a _____ multe cireșe.

Fratele meu mai mic _____ cu o minge. El _____ pasionat de fotbal. Azorel, câinele familiei, _____ după o pisică. El _____ pisicile.

12. Identificați verbele din următoarele enunțuri și completați tabelul:

1. Vântul suflă cu putere. 2. Elevii au învățat azi la școală multe lucruri utile, iar în pauză au ieșit în curte, unde s-au jucat. 3. Tatăl meu va lucra de luni la o nouă fabrică. 4. Voi merge la bunici cu fratele meu. 5. Merg vineri cu trenul la bunici. 6. Daniel a căzut și s-a lovit. 7. Se aude o muzică frumoasă. 8. Eu lucrez la un nou proiect. 9. Dacă învăț, voi deveni o persoană înțeleaptă. 10. În vacanță voi citi cartea de la bibliotecă.

Verbul	numărul	persoana	timpul

13. Scrieți forma corectă a verbelor dintre paranteză:

1. Ana (a cânta) _____ la pian azi. Ana (a cânta) _____ la pian ieri. Ana (a cânta) _____ la pian mâine.
2. Marin (a citi) _____ o carte azi. Marin (a citi) _____ o carte ieri. Marin (a citi) _____ o carte mâine. 3. Eu (a asculta) _____ o melodie ieri. (a asculta) _____ o melodie azi. (a asculta) o melodie mâine. 4. (a fi) _____ azi la bunicii mei. (a fi) _____ ieri la bunicii mei. (a fi) _____ mâine la bunicii mei. 5. Eu (a avea) _____ azi nevoie de el. Eu (a avea) _____ ieri nevoie de el. Eu (a avea) _____ mâine nevoie de el. 6. (a vrea) _____ azi să merg să fac cumpărături. (a vrea) _____ ieri să merg să fac cumpărături. (a vrea) _____ mâine să merg să fac cumpărături.

14. Completați definiția verbului:

Verbul este _____ ce exprimă o _____, o _____ sau o _____.

15. În textele ce urmează, subliniați cu o linie dreaptă verbele. Indicați numărul și persoana lor.

a) Vine gerul
Care pune
Flori de gheață la ferești,

Și mămica iar ne spune,
Adormindu-ne, povești.
(L. Deleanu)

b) Bat din gene stele reci,
Brumărind peste poteci
Drumuri lungi, vrăjitoarești,
Că-n sătuc, la Ipotești,
Chiar Luceafăru-a căzut
Nemurind cu cântec mut
Poezia românească.

(P. Stoicescu)

III. PROPOZIȚIA

Un cuvânt sau mai multe cuvinte legate între ele după sens, care exprimă un gând sfârșit se numește **propoziție**.

De exemplu: Plouă. Vara a trecut.

1. Completați pentru a obține propoziții:

- a) Ursul _____.
- b) Cântă _____.
- c) Fântânile Ucrainei _____.

2. Ordonați cuvintele în propoziții:

- a) peste, apele, cad, și, reci, fulgi, Nistrului, albi.
- b) al, pădurii, verde, inundau, desigur, ale, păsărilor, trilurile, fermecătoare.

În scris primul cuvânt din propoziție se înseamnă cu **literă mare**. La sfârșitul propoziției se pune semnul de punctuație respectiv: *punct*, *semnul interogării* sau *semnul exclamării*.

3. Scrieți textul, începând propozițiile cu literă mare și punând semnul de punctuație respectiv la sfârșitul lor. Observați din câte cuvinte e alcătuită fiecare propoziție.

Pâine ce cuvânt scump pentru om pâinea înseamnă viață pâinea înseamnă cântec copii sănătoși și voinici alături de pâine noi vedem chipul mamei nu știm nimic mai gustos decât pâinea

4. Delimitați și apoi transcrieți cuvintele următoarelor propoziții:

- a) În mîntebietuluianimalsefăcudeodatăo luminăomenească.
- b) Îndatăpuișorii primeaugălăgioșipemamabunăceleaduceahrană.
- c) Secoborîpeunfirdeiarbășiișiscăldătrupulînrouă.

5. Puneți în ordine cuvintele pentru a obține propoziții:

- a) la, drumului, zărea, capătul, căsuței, unei, lumina, se;
- b) mama, prea, pune, mi, pare, multe, întrebări, că, se;
- c) orașului, modern, în, parc, un, centrul, construit, s-a.

6. Scrieți între paranteze câte cuvinte are fiecare propoziție:

- 1. Iepurele aleargă. (.....)
- 2. Doi prieteni vechi se iau la întrecere. (.....)
- 3. — Dragul meu, cum vei reuși tu să-l întreci pe iepure? (.....)
- 4. Cei doi stau la taifas, lungiți pe covorașul din fața sobei de teracotă. (.....)
- 5. Doar zefirul, musafirul,
Cel șăgalnic și pribeag,
A trecut pe lângă prag. (.....)

7. Copiați textul. Care e tema lui? Din câte propoziții e alcătuit? Intitulați textul.

A fost odată un împărat. Și iată că împăratul a pus la cale un război. Au sunat trâmbițele și s-au adunat ostașii. Aveau arcuri și săgeți. Împăratul și-a pus sabia la șold. Dar la război nu te duci cu capul gol. Împăratul a vrut să-și ieie coiful. L-a găsit răsturnat. O porumbiță își făcuse cuib în coiful împăratului. Împăratul a căzut pe gânduri. Apoi le-a dat drumul ostașilor acasă.

(S. Vangheli)

8. Despărțiți cuvintele pentru a forma propoziții. Câte cuvinte ați găsit? Scrieți între paranteze numărul lor.

Uniepureaîntâlnitunarici. (.....)
Ariciulaîntrecutiepureleprinviceșug. (.....)
Picioareleariciuluieraustrâmbe. (.....)
Nevastaariciuluiseascunsedupăbrazdă. (.....)

9. Să ne jucăm! "Cea mai lungă propoziție" (Completați propoziția adăugând câte un cuvânt).

Eu am venit ... (unde?) la școală.
Eu am venit la școală ... (cu cine?).
..... (când?)
..... (cum?)
..... (cu ce?)

10. Scrieți în dreptul fiecărei propoziții numărul de cuvinte:

- Noaptea coboară încet peste sat. (.....)
- Noi suntem urmași ai dacilor și romanilor. (.....)
- Ei stau la sfat. (.....)

11. Citiți textul. Subliniați cuvintele scrise cu literă mare. Explicați de ce le-ați scris astfel.

Bunicul

Într-o seară frumoasă de toamnă, stăteam cu bunicul pe prispa casei. Dintr-o curte alăturată, se auzea lătratul unui câine bătrân.

Bunicul părea împovărat de anii mulți și grei care au trecut peste el.

Priveam împreună la cerul înstelat. Zâmbind, bătrânul mi-a arătat luceafărul de seară. El mi-a povestit basmul acestei stele magice. Minunatul astru strălucea tainic pe cer.

Se așteaptă o noapte liniștită.

Explicați îmbinarea: **împovărat de ani**.

12. Dictare vizuală.

Prietenul

Un prieten — știți voi oare?!
E comoara cea mai mare!
Omul fără de prieteni
E ca bradul fără cetini.
Ca ogorul fără apă
Și ca stânga fără dreaptă.
Un prieten, ia aminte:
Nu se cumpără, nici vinde!
(Gr. Vieru)

Comentați proverbul:

Un prieten adevărat îți rămâne întotdeauna prieten.

PROPOZIȚIILE ENUNȚIATIVE, INTEROGATIVE ȘI EXCLAMATIVE

Să ne amintim: În vorbirea orală propozițiile se separă una de alta cu ajutorul intonației și pauzei. În scris primul cuvânt din propoziție se înseamnă cu literă mare. La sfârșitul propoziției se pune semnul de punctuație respectiv: punct, semnul interogării sau semnul exclamării.

1. Citiți textul. Ce semne de punctuație s-au pus la sfârșitul propozițiilor?

Cum s-ar putea intitula acest text?

— Ce mâncare este azi la cantină?

— Sunt diferite bucate.
Vă recomand supă de pasăre, sărmăluțe și la desert compot de caise.

Marina a mâncat. S-a ridicat de pe scaun. Apoi a mulțumit, adăugând:

— Ce gustoase bucate sunt în cantina școlii noastre!

2. Continuați povestea. Ce fel de propoziții, după intonație, ați folosit? Ce exprimă ele?

Era odată o capră care avea trei iezii. Într-o zi capra cheamă iezii de pe-afară și le zice:

— Dragii mamei copilași! Eu mă duc în pădure, ca să mai aduc ceva de-ale mâncării...

Cine a scris povestea? Ce povești de-ale acestui scriitor mai cunoașteți?

3. Citiți propozițiile. Ce semn de punctuație s-a pus după fiecare dintre ele?

1. În poieniță nu e nimeni.

2. În poieniță nu e nimeni?

3. În poieniță nu e nimeni!

4. Citiți propozițiile. Scrieți-le în următoarea ordine: propoziții enunțiative, propoziții interogative, propoziții exclamative.

1. — Ce-a fost pe-aici? — Ce să fie? Nu-i nimic. A trecut acceleratul!

(G. Topârceanu)

2. Eu mă uit în sus la soare... Da, cuptoru-i foarte mare!

3. — Azi va fi o zi frumoasă.

— De unde știi?

— Noaptea a căzut multă rouă. Și fumul urcă drept în sus.

5. Citiți propozițiile cu intonația potrivită semnelor de punctuație.

1. Astăzi toată ziua plouă.

2. Plouă chiar de dimineață?

3. De-ar înceta odată ploaia!

6. Citiți cu intonație corectă propozițiile. Puneți semnele necesare.

Se apropie lupul de țăran
și-l întreabă:

- Ce mănânci tu
- Eu mănânc pâine
- Da-i gustoasă
- Grozav de gustoasă
- Te rog să-mi dai și mie să gust

Țăranul a rupt o bucată
de pâine și i-a dat-o lupului.

(*Poveste populară*)

Propoziția prin care se exprimă un gând se numește **propoziție enunțiativă**. La sfârșitul **propoziției enunțiative** se pune punct.

Exemplu: Stela citește. Lectura luminează mintea omului.

7. Observați cum se schimbă intonația. Copiați și redați grafic intonația unei propoziții enunțiative.

Țara mea e bogată. Până la umerii mei ajung spicele patriei. Până la ceruri ajung brațele mele.

Propozițiile la al cărei sfârșit se pune semnul întrebării (?), pentru că prin ea se întreabă ceva, se numește **propoziție interogativă**.

Exemplu: Dacii și romanii sunt strămoșii noștri?

8. Citiți expresiv propozițiile. Observați ce semne de punctuație lipsesc. Copiați propozițiile interogative.

Mama îmi zise:

- Du-te la culcare. Iar eu întreb:
- De ce
- Pentru că e târziu

- Dar de ce e târziu
- Pentru că e ora nouă
- Dar de ce e ora nouă

Din cauza aceasta îmi ziceau toți Dece. Dar, de fapt, mă numesc Alexei.

- 9.** Alcătuiți din șirurile de cuvinte două propoziții: una enunțiativă și una interogativă. Scrieți-le în caiete. Explicați semnele de punctuație folosite.

1. S-a, oprit, creangă, pe, o, păsărică, de, tei.
2. Era, plină, de, zgomot, și, pădurea, voie, bună.

- 10.** Citiți textul. Puneți întrebări pentru fiecare cuvânt din propoziții. Câte întrebări ați obținut?

Soarele s-a ivit de după deal. El trimite raze aurii. O rază a căzut pe ciocul unei ciocârlii. Ciocârlia s-a trezit.

Exemplu: 1. Despre ce se vorbește în propoziție? 2. Ce se spune despre soare? 3. De unde s-a ivit el?

- 11.** Citiți expresiv poezia. Ce fel de propoziții sunt folosite?

Păsărica și furnica

- Încotro te grăbești, Păsărică?
- Mă grăbesc în pădure, Furnică.
- În pădure? La ce, Păsărică?
- Am nevoie de bârne, Furnică.
- Bârne la ce-ți trebuiesc, Păsărică?

- 12.** Citiți propozițiile. Cu ce intonație se pronunță ele? Ce fel de propoziții sunt folosite?

Copiii au văzut un căluț.
 Copiii au văzut un căluț?
 Vine iarna. Vine iarna? Ura! Vine iarna!
 În farfurie abureau plăcintele.
 Bunica ne-a poftit la cină.

Propozițiile la al cărei sfârșit se pune semnul exclamării (!), pentru că prin ea se arată o exclamație: o bucurie, o mirare, o strigare, o poruncă, sau un salut, se numește **propoziție exclamativă**.

Exemplu: Mămico, eu am primit azi nota doisprezece!

13. Judecați și alegeți răspunsul potrivit. Ce exprimă propoziția:

o plăcere sau un îndemn, o urare sau un sfat, o admirație sau o rugămintă?

1. Să trăiești!	2. — Bună ziua, Ibraghim!
Să ne crești!	Eu la vară am să vin
Ca-n povești!	Cu prieteni și surori
O, brad frumos!	Să-ți ajut a strânge flori.

(I. Hadârcă)

3. Ai de grijă să nu ți-o ia alții pe dinainte! (*Proverb*)

14. Copiați. Scrieți între paranteze ce exprimă fiecare propoziție exclamativă (admirație, urare, dorință...)

- Și acum toți îl felicită:
— Să trăiești!
— Bravo!
- O, ce plăcut este aerul răcoros al dimineții!
- Vreau și eu la școală!

15. Citiți textul. Determinați felul propozițiilor după intonație. Ce semne de punctuație sunt omise?

Copiii s-au dat mai aproape de copăcelul de vișin. Copiii au căscat o gură cât cușma lui Guguță □

— Voi știți cocoșelul meu cel porumbac □

— Îl știm, s-au auzit câteva voci.

— De azi înainte o să călătorească pe Marea Neagră

□ El o să trezească în fiecare dimineață corăbiile □

— Ura-a-a □ au exclamat copiii.

Guguță a sărit triumfător din copac □ Cei adulți l-au ales comandantul lor de cavalerie.

(S. Vangheli)

PĂRȚI PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE

În propoziție sunt două părți principale. Una arată despre cine sau despre ce se vorbește și răspunde la întrebările: **cine? ce?** Se subliniază cu o linie. Acesta este **subiectul**.

Alta arată ce anume se vorbește despre cineva sau ceva și răspunde la întrebările: **ce face? ce este?** Se subliniază cu două linii. Acesta este **predicatul**.

1. Scrieți textul în caiete. Subliniați părțile principale de propoziție (subiectele și predicatele).

Drumul către casă trece printr-o pădure deasă. Prin crengile copacilor răsună glasul vesel al păsărelelor. O rază de soare străpunge cerul întunecat. Din nori, cad stropi calzi de ploaie.

2. În ce caz putem forma propoziții? Motivați răspunsul. Scrieți propozițiile alcătuite.

- a) calde, a venit, țările, rândunica, din
- b) drumeție, pădure, într-o, la, copii
- c) ouă, în, două, mici, am zărit, cuib.

3. Alcătuiți propoziții doar cu subiect și predicat. Pentru predicat folosiți următoarele verbe:

a pleca, a găti, a ciripi, a alerga.

4. Alcătuiți propoziții doar cu subiect și predicat. Pentru subiect întrebuințați următoarele substantive:

ploaia, norii, soarele, fetele.

5. Subliniați părțile principale de propoziție din textul de mai jos:

Ciocănitorea se cațără cu ghearele pe trunchiul unui mesteacăn. Pasărea îl ciocănește de jos până sus. Apoi ea trece la alt copac. Fagul sună mai tare. Ciocănașul ciocănitorii bate mereu...

6. Precizați subiectele și predicatele propozițiilor din textul următor:

O rață a clocit un ou de lebedă. Din ou a ieșit un pui cam ciudat. Puiul acesta nu semăna cu ceilalți pui. Rățușca cea urâtă nu avea prieteni. Unele păsări o priveau cu răutate. Dar rățușca a crescut repede. Acum, ea se leagănă grațioasă pe undele lacului. Toată lumea o admiră. Lebăda a uitat de zilele grele. Ea se privește cu admirație în oglinda apei.

7. Transcrieți textul. Subliniați părțile principale de propoziție.

Rochia Sandei

Sanda are rochie nouă. Și cât e de frumoasă, cu nasturi strălucitori și cutele* bine călcate!

— Ai grijă să nu pătezi rochia, i-a spus mama, la plecare.

— Nu, mamă!

Sanda este o fetiță ordonată și curată.

Care copii din clasa voastră nu sunt ca Sanda?

---

* *Cută* — îndoitură (adâncă) într-un obiect de îmbrăcăminte; încrețitură, fald, creț.

8. Stabiliți legătura dintre cuvinte și alcătuiți propoziții. Subliniați părțile principale ale propozițiilor.

Traversează, a, semaforului, strada, la, lumina, verde!
La, lumina, oprește-te, roșie!
Pe, trotuar, pe partea, dreaptă, mergi!
Nu, te, juca, a, străzii, pe partea, carosabilă!

9. Transcrieți textul de mai jos după dictare. Precizați subiectele și predicatul.

Acolo unde sunt instalate semafoare, vom aștepta cu răbdare apariția luminii de culoare verde. Vom traversa numai pe această culoare. Dacă se întâmplă să apară lumina de culoare roșie înainte de a ajunge pe cealaltă parte a drumului, nu trebuie să intrăm în panică ori să alergăm cu disperare înainte sau înapoi. Cu multă atenție la mașini, putem continua deplasarea în pas vioi.

SUBIECTUL

Partea principală de propoziție care arată despre cine sau despre ce se vorbește în propoziție se numește **subiect**. Subiectul face acțiunea.

Subiectul se află cu una dintre întrebările: **Cine? Ce?**
Despre cine se vorbește în propoziție?

1. Subliniați din propozițiile de mai jos subiectele:

Toamna a sosit grăbită. Țăranii adună recoltele. Soarele încălzește tot mai puțin.

Adie vântul cu putere. Iarna se apropie cu pași grăbiți. Merele și perele sunt strânse din livezi. Fetele și băieții aleargă pe câmpii.

2. Identificați subiectele din propozițiile următoare, punând întrebarea potrivită, ca în exemplul:

Darius a ajuns acasă.

Cine a ajuns acasă? (Darius)

Mihnea aduce cărțile sale./Soarele apune./Se scutură brazii de pătura de nea./Ochii bunicului sunt calzi./Pe cărare, copiii au văzut un cerb./Se apropie seara./În curând va răsări soarele pe cer./Se lasă seara peste sat./Copiii au ajuns acasă./Vântul adie peste creasta brazilor.

3. Formați propoziții, având ca subiecte următoarele cuvinte:

Ion, norii, apa, floarea, eleva, cățelul, ei, vântul, Ioana și Marina, câinele sau pisica.

4. Analizați subiectele din propozițiile de mai jos, după modelul:

Bunicul ne spune o poveste.

bunicul — subiect, exprimat prin substantiv comun, număr singular.

Ciocănitoea a dispărut. Păsărelele ne încântă auzul. Noi suntem orgolioși că suntem români. Florin și Anda râd. Dumnealui este unchiul meu. Tu ai rezolvat primul

problema. Eu voi citi mai mult pe viitor. Zăpada s-a așternut peste sat. Prin țara noastră trece Niprul. Anul viitor noi vom merge la mare.

5. Alcătuiți câte două propoziții după modelul:

1. S + _____ P _____: .....
subst. verb

2. _____ P _____ + _____ S _____: .....
verb subst. + subst.

6. Transformați subiectele simple în subiecte multiple și realizați acordul predicatului cu subiectul:

Exemplu: Elevul scrie. Bogdan și Florin scriu.

Fetița citește. Pisica toarce. Dumneata să vorbești. Bunica merge la târg. Eu am fost ascultătoare. Nicu merge la pescuit. Fratele meu desenează. Mielul este jucăuș. Câinele a adormit. Tata este un autodidact*.

7. Completați propozițiile cu subiecte potrivite. Fiți atenți la locul subiectului în propoziție.

.....adie ușor. Prin câmpii și pe pășuni, ...zburdă veseli. Din crâng, răsună.....păsărelelor. S-a instalat peste întreaga natură.....

Subiectul poate sta la începutul, în interiorul, sau la sfârșitul propoziției.

8. Completați propozițiile de mai jos cu subiecte potrivite:

1. _____ doarme liniștit. 2. Sunt atenți la ore _____.
3. _____ este cel mai călduros anotimp. 4. _____
cântă la vioară. 5. Merge și _____ în tabără. 6. Pentru
mine cea mai scumpă ființă din lume este _____.
7. _____ vindecă persoanele bolnave.

* *Autodidact* — persoană care și-a însușit un anumit bagaj de cunoștințe singură, fără profesor.

9. Selectați din textul de mai jos doar subiectele exprimate prin substantive:

La pădure

Este o zi frumoasă de primăvară. Maria, Ionuț și familia lor s-au decis să meargă la pădure.

Încă de dimineață mama a pregătit pachetele cu mâncare, iar Maria a ajutat-o. Între timp, tata și Ionuț au făcut câteva verificări la motorul mașinii. Când totul a fost gata, au pornit la drum, bucuroși că-și vor petrece o zi împreună, în familie.

PREDICATUL

1. Subliniați predicatele din următoarele enunțuri:

Ana aleargă prin curte.

El merge la farmacie.

Dorin a cules cireșele coapte.

Mama va face gem din cireșe.

În curând va veni vacanța, iar noi ne vom distra.

Dacă tună și fulgeră, noi nu trebuie să mai stăm afară la joacă.

Partea principală de propoziție care arată ce se spune despre subiect se numește **predicat**.

Predicatul arată acțiunea subiectului: *Nepoțica învață literele.*

El mai arată și caracteristica dată subiectului: *Olguța este harnică.*

Predicatul răspunde la întrebările: **Ce face? Ce a făcut? Ce va face? Cum este? Ce este? (subiectul)**

2. Alegeți din următorul șir de cuvinte doar pe cele care pot fi predicate în propoziție:

albină, cățarat, zboară, zburător, ei, doi, enigmatic, vor munci, muncitor, seriozitate, al doilea, au plecat, urcă, brutar, bate, cuminte, descrie, descriere, mușcă, înțepă, alungă, mușcătură, a înfrumuseța, înfrumusețat.

3. Completați propozițiile cu predicatele verbale potrivite:

Maria _____ frumos.

Vântul _____ cu putere.

_____ iarna.

În curând _____ prietena mea din Germania.

Pasărea _____ liniștită pe o creangă.

Soarele _____ cu putere.

Albinele _____ din floare în floare.

Copiii _____ pe asfalt.

Eu _____.

Pe câmp _____ miei.

4. Transcrieți următoarele propoziții. Subliniați predicatele și subiectele.

• Cățelușul aleargă pe potecuță.

• Lizuca privește florile din jur.

- Se aud zgomote depărtate.
- O pasăre zboară spre cuib.
- Se apropie seara.
- Cățelul trece înaintea fetei.

* Să descoperim prin ce părți de vorbire sunt exprimate predicatul. La ce întrebări răspund ele?

* Constatăm că predicatul sunt exprimate prin verbe: aleargă, privește, se aud, zboară, se apropie, trece.

Predicatul exprimat prin verb se numește predicat verbal.

5. Subliniați predicatul propozițiilor din textul ce urmează. Precizați felul lor.

Niculăiță a plecat cu căruța în oraș. Pe drum a stat sus pe lemne. Fluiera cu ochii la stelele strălucitoare. El cunoștea stelele de la Isaia ciobanul. Acum s-a ivit, la marginea zării, luna. S-a deschis fața cerului. Stelele s-au topit una câte una. A ajuns la oraș. Cârciumarul l-a întrebat de prețul lemnului.

Niculăiță a descărcat lemnele. Și-a băgat banii în chimir.*

(Al. Brătescu-Voinești)

6. Alcătuiți cinci propoziții care să aibă predicat verbale. Verbele să fie la timpul trecut. Subliniați-le.

7. Dezvoltați propozițiile, pornind de la următoarele predicat:

Exemplu:

- scriu — Eu scriu o scrisoare.
- voi merge — ... .
- lipește — ... .

* *Chimir* — brâu de piele, prevăzut cu buzunare pe care îl poartă țărani.

- sosesc — ... .
- veți ajunge — ... .
- au căzut — ... .
- au înflorit — ... .
- vor înmuguri: — ... .
- întoarce — ... .

8. Alcătuiți enunțuri cu opusul următoarelor predicate:

Exemplu: • am lucrat: În vacanță m-am odihnit la munte... .

- râd — ... .
- lipesc — ... .
- voi repara — ... .
- am auzit — ... .
- voi închide — ... .
- va munci — ... .
- coase — ... .
- risipesc — ... .

9. Identificați predicatele, punând întrebarea potrivită.

Exemplu: Păsările ciripesc. Ce fac păsările? (ciripesc)

1. Zăpada a acoperit satul. 2. Vântul bate cu putere.
3. Câinele latră. 4. Cineva a vorbit. 5. Robert recită frumos.
6. A ars-o soarele. 7. Bunicul va veni la noi. 8. Ei scot petele de pe pereți.
9. El caută hârțile. 10. Grivei a rupt lanțul.

10. Puneți cuvintele dintre paranteză la forma potrivită:

1. Împreună cu colegii (a merge) la muzeu. 2. Soarele (a arde) tot mai tare. 3. Poteca aceasta (a duce) la un izvor. 4. Elevul (a învăța) pentru test. 5. Nouă probleme (a rezolvat) pentru azi. 6. Țăranii (a începe) lucrările de primăvară.

11. Subliniați predicatele de mai jos, apoi analizați-le.

Exemplu: Am pus florile în vază.

am pus — predicat verbal, exprimat prin verb, persoana a I-a, numărul singular, timpul trecut;

1. Invitații intră pe rând.
2. Copiii merg în camera lor.
3. Copacii au înverzit.
4. În curând va ploua.
5. Am văzut un spectacol frumos.
6. Voi reveni cu vești bune.
7. Cătălina a scris o poezie dedicată eroilor neamului nostru.
8. Ciripitul păsărilor se aude în codrul înverzit.
9. Peste tot domnește liniștea.

12. Realizați o compunere cu ajutorul următoarelor verbe:

s-au dus, au văzut, fugea, au râs, se vor duce, vor lua, se vor recrea, vor povesti, vor scrie.

ACORDUL SUBIECTULUI CU PREDICATUL

Dacă subiectul este la singular și predicatul este la singular. Astfel se întâmplă și la numărul plural.

Exemplu: Ziarul este plin de publicitate. Ziarele sunt pline de publicitate.

Când avem subiect multiplu, predicatul se pune întotdeauna la plural.

Exemplu: Ziarele și revistele sunt pline de publicitate.

1. Transcrieți textul. Faceți acordul dintre predicat și subiect.

A fi dimineața. Copiii **a plecat** la școală. Mai **este** câteva zile, până la vacanță. Mulți dintre ei **a pleca** la bunici. **A face** acolo Paștele. Doamna învățătoare le **a spune** ce lecturi să citească. Înainte de plecare, ei **a împrumuta** cărțile de la bibliotecă.

2. Combinați subiectele din chenar cu fragmentele din afara chenarului pentru a obține propoziții în care se realizează acordul:

nu vom pleca   sunt albastre

Eu și Anca   Tu și el   Băiatul și fata   Scaunul și masa

sunt frumoși   vom învăța   veți merge la film

3. Grupați subiectele din colonița A cu fragmentele din colonița B, respectând acordul dintre predicat și subiect:

A

Spicele

Florile

Niște copii

Frigul

Soarele

B

dansează în vânt

poartă ochelari de soare

mă ciupește de obraz

îmi zâmbesc în fereastră

mă mângâie

4. Scrieți propoziții în care subiectele să fie exprimate prin substantivele:

țară, drapel, ucraineni, pace,

iar predicatelor prin verbele: a iubi, a fâlfâi, a trăi, a contribui.

Realizați acordul subiectului cu predicatul.

5. Dictare selectivă. Scrieți doar subiectele și predicatelor.

Buchiile lui Ion Creangă

Cică, Ion Creangă venea la școală cu o cutie de carton subțioară. La lecție unde scotea din cutie niște litere de prăjitură, unse cu zahăr topit.

Una câte una prindea literele la tablă cu bolduri și alcătuia astfel cuvinte. Apoi chema un elev la tablă. Dacă elevul deslușea cuvântul, Ion Creangă îi dădea voie să mănânce litera care și-o alegea.

6. Subliniați forma corectă:

1. Bucătarul gătesc / gătește. 2. Zidarii construiește / construiesc. 3. Păsărelele zboară / zbor. 4. Copiii merge / merg.

7. Puneți verbul dintre paranteze la forma corectă:

1. (a veni) El _____ la școală. Ei _____ la școală.
2. (a citi) Andrei _____ o carte. Andrei, Maria și eu _____ aceeași carte.
3. (a fi) Maria sau Ana _____ premianta clasei? Tânărul _____ frumos și harnic. Tinerii _____ frumoși și harnici. Fetele _____ vesele. Băiatul și fetele _____ frumoși. Cozonacul și prăjiturile _____ gustoase. Covrigeii și cornurile _____ calde.

8. Realizați acordul dintre subiect (S) și predicat (P) după următorul model. Subliniați cu o linie S și cu două P.

Exemplu: Andrei vine de la mare. Andrei și Ioana vin de la mare.

1. Norul trece peste acoperișul casei. 2. Copilul a prins pește. 3. Frunza s-a îngălbenit. 4. Băiatul citește multe povești.

9. Transcrieți textul de mai jos, făcând acordul predicatului cu subiectul.

Copiii **face** ordine în clasă. Fetițele **ud** florile, iar băieții **șterge** tabla. Doamna învățătoare **îi felicit** pentru hărnicia lor. Toți **este** bucuroși.

Alcătuți patru propoziții despre organizarea serviciului în clasa voastră.

10. Copiați textul de mai jos, schimbând verbele la numărul plural.

Exemplu: Prietenii pădurii iubesc natura.

Observați ce cuvânt din propoziție mai trebuie schimbat. Explicați de ce?

Prietenul pădurii

Prietenul pădurii iubește natura. El nu rupe ramurile tinere ale copacilor, nu le crestează coaja cu briceagul, nu distruge plantațiile.

Prietenul pădurii iubește florile, ocrotește păsările folositoare. Nu întinde lațuri să le prindă, nu le distruge cuiburile, nu le lovește cu pietre.

Prietenul adevărat al pădurii o ocrotește și o apără. El nu face foc la rădăcinile copacilor și nici nu le rupe frunzele. Nu intră cu vitele în locurile oprite.

11. Scrieți o compunere cu titlul „Iepurașul” și cu următorul început:

Seara s-a lăsat peste întinderile adormite.

Luna își oglindește razele în apele lacului liniștit.

Ne plimbam prin crângul de lângă lac și eram impresionați de frumusețile ce ne înconjurau.

Liniștea a fost întreruptă de un zgomot ușor ce venea dintr-un tufiș. Un ghemotoc de blăniță albă și pufoasă a apărut în lumina lunii... .

PROPOZIȚII SIMPLE

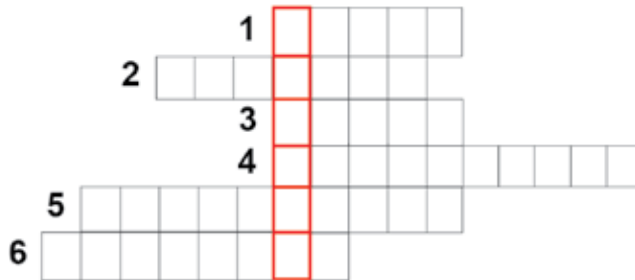
Propozițiile formate numai din subiect și predicat, sau numai din predicat, sunt propoziții simple.

Exemplu: *Păsările au plecat. Tună.*

Propoziții simple sunt și acelea care au subiect multiplu.

Exemplu: *Andrei, Marin, Mihai și Petru cântă.*

Dacă veți completa corect, veți găsi pe verticala evidențiată numele propoziției formată numai din subiect și predicat:

1. Predicatul din propoziția „Ana scrie”.
2. Partea principală de propoziție, care arată cine face acțiunea.
3. Subiectul din propoziția „Maria citește”.
4. O comunicare spusă sau scrisă.
5. Propoziția care conține, pe lângă părți principale, cel puțin o parte secundară de propoziție.
6. Parte principală de propoziție, care arată ce face subiectul.

1. Alcătuiți propoziții simple după imaginile date:

2. Transformați propozițiile următoare în propoziții simple.

Dintr-o tufă a ieșit un arici. Vântul puternic îndoiaie crengile copacilor. Dimineața ei pleacă veseli la școală. Copilul neatent nu înțelege explicația. Din întâmplare, Săndel a răsturnat sarea pe podea.

3. Scrieți textul de mai jos după dictare. Subliniați subiectul și predicatul fiecărei propoziții.

Patria

Dacă ai sădit un pom, ai făcut plaiul mai verde. Vor cânta mai multe păsări în țara ta. Când o bucuri pe mama, îți bucuri Patria. Când îl ajuți pe un prieten, Patria ți-o ajuți.

Patrie înseamnă pământul pe care ni l-au lăsat străbunii. Patrie înseamnă mama, tata, frații și prietenii care ne înconjoară. Nu e pământ mai scump ca pământul țării tale. Nu e soare mai drag ca soarele care răsare în țara ta...

5. Alcătuiți schema pentru fiecare propoziție. Folosiți modelul dat.

Fulgii dansează.

S (subst. comun, nr. plural) + **P** (verb, pers.III,nr. plural).

Cântecul răsună.

_____ + _____.

Zăpada scârțâie.

_____ + _____.

6. Alcătuiți câte două propoziții după fiecare schemă.

- a) **S** (*subst. propriu, nr. sing.*) + **P** (*verb, pers. III, nr. sing.*).
b) **P** (*verb, pers. III, nr. sing.*) + **S** (*subst. comun.*).

7. Citiți poezia. Comentați felurile propozițiilor după intonație.

Încotro, nene Cușmă?

- Nene Cușmă, un' te duci?
— Ca să scutur niște nuci.
— Dar tu, bade Pălărie?
— La cules, în deal la vie.
— Da mata, lele Broboadă?
— Să strâng mere din livadă.

(*Aur. Ciocanu*)

8. Copiați exemplele. Subliniați subiectul și predicatul fiecărei propoziții, apoi scrieți propozițiile simple obținute.

- a) „Sus, pe scară, Smărăndița mormăi ceva, de neînțeles.”

(*Al. Popovici*)

- b) „Deasupra sălii parcă se abătuse o furtună, cu tunete și fulgere.”

(*Al. Popovici*)

- c) „Atunci a trecut pe acolo un cioban necăjit.”

(*I. Vlasiu*)

- d) „Călăreții, îmbrăcați numai în zale și fireturi, cu paloșe de argint și cu sulii lungi, veneau pe cai împodobiți cu pene și mantăi de catifea.”

(*V. Efimiu*)

9. Copiați propozițiile. Subliniați cu două linii cuvintele care arată ce face subiectul. Comentați, când are loc acțiunea?

Apare uliul. Rândunelele atacă. Uliul fuge. Copiii se bucură. Frigul a venit. Păsărelele au plecat. Frunzele cad. Clopoțelul va suna. Ghiociei vor înflori. Cântecelele va răsună.

10.

Descrieți un colț din natură care v-a plăcut mai mult. Iată cum descrie un colț din natură o colegă de-a voastră:

Lumina palidă a dimineții a învăluit pădurea.

Triluri slabe, cristaline au dat de veste că s-au întors păsările călătoare.

Animalele pădurii și-au început viața obișnuită. Veverița a ieșit din scorbură și a început să ronțăie din ultimele alune. Vulpea a pornit la vânat. Lupul cel slab și flămând își face apariția, iar vulturul pleșuv se rotește deasupra covorului de crengi ale copacilor. Un iepuraș ca un ghemotoc de puf se dă tumba pe petele albe ale poienii. Se joacă urecheatul, deși mâncarea e pe sfârșite! Colții verzi și timizi ai ghiocelor au răzbătut ici și colo printre frunzele uscate. Dornici de viață, ei vestesc sosirea primăverii.

PROPOZIȚII DEZVOLTATE

Propozițiile care pe lângă subiect și predicat mai au și părți secundare sunt **propoziții dezvoltate**.

1. Transformați propozițiile simple în propoziții dezvoltate.

- Domnița a povestit ... .
- Vișinii au dat în floare ... .
- Un vecin a fost invitat ... .
- ... mama ... a plâns ... .

2. Transformați următoarele propoziții simple în propoziții dezvoltate:

Exemplu: *Râul curge. (S + P) — Râul limpede curge la vale. (S + P.S. + P. + P.S.)*

- Stelele sclipesc.
- Frunzele foșnesc.
- A început spectacolul.
- Se apropie vacanța.

3. Transformați următoarele propoziții dezvoltate în propoziții simple.

- Vântul puternic a spulberat norii.
- Zăpada moale scârțâie sub picioare.
- Din colțul casei, motanul privește spre cuibul rândunicii.
- Bunica coace colăcei pentru nepoți.

4. Alcătuiți câte o propoziție dezvoltată după imaginile date:

5. Alcătuiți un text despre meleagul natal. Folosiți atât propoziții simple, cât și dezvoltate. Notați câte propoziții de fiecare fel ați folosit.

Numărul propozițiilor simple _____.
Numărul propozițiilor dezvoltate _____.

6. Combinați cuvintele următoare pentru a obține două propoziții simple și două propoziții dezvoltate.

lezii, lacom, ursul, au apărut, săreau, căprioarei, în pădurea, orașului, întunecoasă, la marginea, salturi, al căprioarei, blând, botul, veneau, mănâncă, fagurii.

7. Completați propozițiile simple de mai jos cu părțile secundare care răspund la întrebările date:

1. Razele (ce fel de?) _____ încălzesc (ce?) _____.
2. Razele (ale cui?) _____ pătrund (pe unde?) _____.
3. La marginea (a cui?) _____, a poposit un cocostârc _____ (ce fel de?).
4. O broscuță (ce fel de?) _____ plutește (pe ce?) _____ (ce fel de?) _____.

8. Scrieți câte două propoziții în care cuvintele carte, școală, clasă, elev, cunoștințe să fie:

- a) subiecte;
- b) părți secundare de propoziție.

9. Citiți textul. Alcătuiți 5 propoziții dezvoltate folosind conținutul lui.

Focul, Apa și Cinstea

Câțiva copii s-au întâlnit odată cu Focul, Apa și Cinstea. După ce Focul i-a încălzit, Apa i-a spălat, iar Cinstea le-a adus laudă și respect, au trebuit să se despărță...

— Dacă-ți pierdem urma, cum te putem găsi? au întrebat copiii Focul la despărțire.

— Acolo unde veți vedea o dâră de fum ridicându-se spre cer, a răspuns Focul, acolo sunt.

- Dar pe tine? — s-au adresat ei Apei.
- Acolo unde veți vedea o fâșie prelungă de ceață, acolo mă aflu.
- Și pe tine? au întrebat copiii Cinstea.
- Pe mine, a răspuns liniștit Cinstea, să aveți grijă să nu mă pierdeți, căci odată pierdută, nu mă mai găsiți niciodată.

(T. Mihalas)

• Comentați proverbul:
Cinstea și bunătatea întrec orice frumusețe.

- 10.** Formați cu ajutorul întrebărilor îmbinări de cuvinte, folosind colonițele de mai jos. Alcătuiți cu ele propoziții, indicând ce părți de vorbire sunt.

Dinții (ce fel de?)	mirositoare
periuță (care?)	parfumat
pastă (ce fel de?)	sănătoși
săpun (ce fel de?)	caldă
apă (ce fel de?)	de dinți

- 11.** Selectați și analizați verbele din enunțurile următoare:

Exemplu: locuiește — verb, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular.

Vecina care locuiește în casa de peste drum lucrează la o brutărie. Ea merge aproape zilnic la serviciu. Când vine de la brutărie, ne dă câte o pâine proaspătă și foarte gustoasă. Înainte a lucrat la un magazin alimentar.

Când voi fi mare, eu vreau să lucrez într-o brutărie.

PĂRȚI SECUNDARE DE PROPOZIȚIE

Propoziția poate fi alcătuită din părți principale (temelia propoziției) și părți secundare.

Părțile de propoziție care nu sunt subiect sau predicat se numesc **părți secundare**.

Părțile secundare de propoziție le marcăm prescurtat — **p.s.**

Părțile secundare de propoziție lămuresc sensul părților principale sau al altor părți secundare.

1. Citiți textul. Găsiți părțile secundare de propoziție și indicați la ce întrebări răspund ele.

Peste vârfuri a trecut un vânt puternic.

Pădurea s-a înviorat. Pini bătrâni vorbeau prin șoapte șuierătoare. Promoroaca rece cădea de pe crengi.

Vântul s-a potolit pe neașteptate. Copacii au rămas în încremenirea lor rece.

ATRIBUTUL

Partea secundară de propoziție care determină un substantiv se numește **atribut**.

Atributul răspunde la întrebările: **Ce fel de? Care? Câți? Câte? A câta? Al câtelea? Al, a, ai, ale cui?**

Atributul poate fi exprimat prin: **adjectiv, substantiv sau prin alte părți de vorbire.**

1. Subliniați atributele din următoarele propoziții:

Cartea de matematică este pe masă. Mingile copiilor sunt în dulapul din vestiar. Două păsărele ciripesec frumos. Frunzele uscate ale copacilor au căzut. Cărțile vechi din bibliotecă sunt bine protejate. Motanul cel vesel aleargă prin curtea înverzită. Noi am trecut peste acei munți niși. Am terminat a treia problemă. În dumbrava frumoasă a apărut un pui mic de căprioară.

2. Completați spațiile libere cu atribute potrivite:

Caietele _____ sunt în ghiozdanul _____ .
Vântul _____ suflă.
Iepurașul _____ s-a ascuns în scorbura _____ .
Drumul _____ duce la casa pădurarului.

3. Analizați gramatical atributele din următoarele propoziții:

Am primit o carte de povești.

Exemplu: de povești — atribut, exprimat prin substantiv comun, număr singular;

În zilele însorite de vară vom merge la scădat./Acele rochițe frumoase sunt ale Mariei./Marin este cel mai disciplinat elev din clasa mea./Copiii ascultători vor fi răsplătiți./Trei copii vor urca pe podium./Frunzele uscate ale copacilor sunt luate de vânt.

4. Scrieți o compunere despre iarnă cu următorul început:

Iarna a sosit pe meleagurile noastre cu mantia argintie. Ea a pus cușme albe dealurilor și a înveselit copiii. A

pictat cerul cu nori de leșie și a oprit soarele să privească pământul.

Dezvoltați următoarele idei:

1. Copiii s-au adunat la derdeluș.
2. Au început întrecerile cu sania.
3. În vârful dealului apare un om de zăpadă.
4. Seara, copiii se întorc voioși acasă.

5. Subliniați atributele. Stabiliți întrebările la care răspund.

Noaptea l-a prins în codrul fioros. Îndată văzu un copac gros, cu o gaură mare. La câțiva pași de el s-au adunat vreo doisprezece tâlhari din cei mari.

Dar când scapă omul de la primejdia mari, nu se mai gândește la nevoile mici.

(I. Slavici)

Atributul este _____ care determină _____.

Atributul răspunde la întrebările: _____, _____, _____.

Atributul poate fi exprimat prin: _____, _____, _____.

COMPLEMENTUL

Partea secundară de propoziție care determină un verb se numește **complement**.

Complementul răspunde la întrebările: **Ce? De ce? Pentru ce? Cui? Unde? Când? Cum?** ... (adresate verbului).

Complementul poate fi exprimat prin: **substantiv** sau **alte părți de vorbire**.

1. Subliniați complementele din următoarele propoziții:

Fetele au cules mere din livadă./Pescarii pornesc în larg./ Românu*l* iubește locurile natale./Bunicul îi ia pe nepoți în brațe./ Am folosit roșiile pentru salată./I-am spus mamei adevărul./L-a prins noaptea pe uliță./Voi duce calul în câmp./Mâine voi merge la piață./Pe mine mă cheamă prietenii la joacă.

2. Completați spațiile libere cu complemente potrivite:

El cântă _____.
Dumnealor se duc _____.
Elevii aceștia au fost _____.
O adiere plăcută a trecut _____.
L-a pus _____.

3. Alcătuiți enunțuri în care complementele să răspundă la întrebările:

- ce? .....
- pentru ce? .....
- cum? .....
- unde? .....
- când? .....

4. Analizați complementele din următoarele enunțuri:

Pirații s-au urcat pe vapor./Andrei a intrat pe ușă./ Mama a pus prăjitura pe masă./Soarele trimite razele calde peste noi./ Păsările se ridică în înaltul cerului./Sorin va merge bucuros la bunici./Ne-am dus la școală cu bicicleta.

5. Subliniați complementele și încercuiți cuvintele determinate:

În vaduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale,
Iar plopii-n umedul amurg
Doinesc eterna jale.

Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară —
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

(G. Coșbuc)

6. Alcătuiți două propoziții în care cuvântul pădure să fie subiect și complement.

7. Aflați părțile secundare și cuvintele determinate de ele.

a) În cuvântul ei răsare
Și s-așterne peste plai
Cel mai dulce-n lume soare,
Cel mai dulce-n lume grai.

(I. Vatamanu)

b) O lină suflare de vânt adie peste grânele coapte. Întin-
sa pădure de spice se-ndoaie în valuri sclipitoare.

8. Determinați părțile secundare din proverbele de mai jos. Co-
mentați-le.

a) Mâța blândă zgârie rău.
b) Lacrimile săracilor nu le poate usca nici vântul.

9. Scrieți o compunere cu titlul „Un prieten credincios”, care să înceapă în felul următor:

Din curtea vecinilor se auzea un lătrat gros care te ținea la distanță. Părea să fie al unui câine mare și puternic. Eram tare curios să-l văd. M-am apropiat încetișor de gard, m-am urcat cu grijă pe el și am privit dincolo...

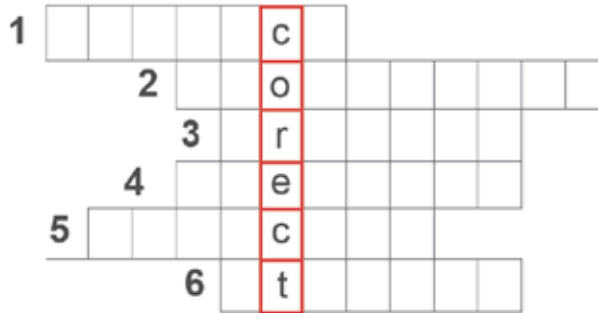

Complementul este _____.

Complementul răspunde la întrebările:

Complementul poate fi exprimat prin:

Să dezlegăm!

1. Parte principală de propoziție.
2. Comunicare cu un singur predicat.
3. Ține locul unui nume.
4. Parte principală de propoziție.
5. Arată însușirile substantivului.
6. Parte secundară de propoziție.

III. LEXICUL

SENSURILE LEXICALE ALE CUVÂNTULUI

1. Scrieți cuvinte cu sens asemănător celor date mai jos. Încercuiți prima literă a fiecărui cuvânt scris și veți obține un cuvânt care arată ce sunteți voi:

vicleană, știu, armată, fricos, ocrotit, pauză

2. Găsiți intrusul* și barați-l:

harnic — silitor, sânguincios, îndemânat;
voinic — puternic, tare, iute, zdravăn;
îngrijorat — grijuliu, neliniștit, bolnav, frământat;
scoate — înlătură, elimină, îndepărtează, desface.

3. Cuvintele de mai jos s-au amestecat. Găsiți-le pe cele care au același sens și formați perechi.

Model, dihanie, domol, calm, călăuză, a fractura, inutil, ghid, parazit, tipar, a frânge, fiară, scenă, decor.

4. Completați spațiile libere, folosind Dicționarul de sinonime:

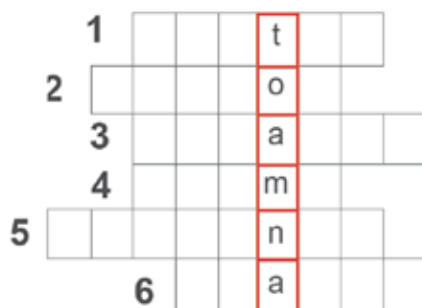
zăpadă	sau	sau
școlar	sau	sau
milos	sau	sau
praf	sau	sau
steag	sau	sau
etern	sau	sau

5. Dezlegați careul de mai jos, găsind câte un cuvânt cu același sens pentru cele date.

* *Intrus* — aici, cuvânt de prisos.

1. Cioban
2. Gălăgie
3. Leafă
4. Timp
5. Permanent
6. Destin

6. Scrieți cuvinte care pot înlocui expresiile următoare:

A o lua goană; gros la pungă; a-și lua inima în dinți.

7. Jocul: „**Dacă nu e așa, cum e?**”

Nu-i puțin _____, mare _____, supărat _____, ușor _____, harnic _____, noapte _____.

8. Selectați din proverbele următoare perechile de cuvinte cu sens opus:

1. Dă-mi, Doamne, puterea tânărului și mintea bătrânului. 2. Mai multă înțelepciune găsești în fețele cele urâte, decât în cele frumoase. 3. Strânge bani albi, pentru zile negre. 4. Paza bună trece primejdia rea. 5. Decât codaș la oraș, mai bine-n satul tău fruntaș.

9. Scrieți cuvinte cu sensul opus cuvintelor de mai jos:

mulțumit, bunătate, curajos, harnic, aleargă, vinde, supărare, avuție, fals, obișnuit, a urca, a îmbătrâni.

10. Găsiți cuvinte cu sens opus pentru cele date mai jos:

a) cuminenție, blândețe, curățenie, apropiere, viață, umezeală, greu, frumos, întuneric, dreptate, libertate, a se scula, a aproba, a critica, a ieși, a câștiga, a chema.

b) veselie, dușman, minciună, slăbiciune, umed, frumoasă, ascuțit, depărtat, tristă.

11. Scrieți propozițiile de mai jos, înlocuind cuvintele evidențiate cu cele date între paranteze.

1. Iarna este un anotimp **friguros**. 2. Bunicul păstrează cerealele în **grânar**. 3. Mama mă **dezmiardă** când îmi este greu. 4. Elevii **au mânjit** tabla cu cretă. 5. Tata **ormăie** când **se înfurie**. 6. Andreei nu-i plac **zvonurile** ce apar pe seama ei.

(bârfe, a murdări, a bombăni, geros, a alinta, hambar, a se mânia).

12. Alcătuiți un text în care să folosiți cel puțin două dintre următoarele perechi de cuvinte:

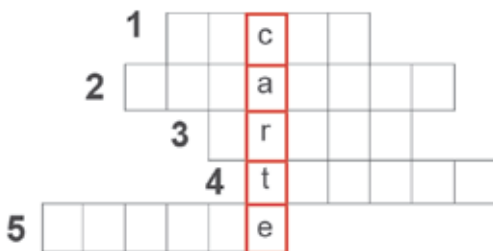

Fragment — bucată, a năvăli — a se năpusti,
buturugă — butuc, situație — împrejurare.

13. Dezlegați careul de mai jos, găsind câte un cuvânt cu sens opus pentru cele date.

1. Repede
2. Respectuos
3. Deștept
4. Devreme
5. Zi

FELURILE DICȚIONARELOR

Dicționarul sau **lexiconul** este o lucrare care cuprinde o parte dintre cuvintele unei limbi, ale unui domeniu al științei, literaturii, artei..., așezate într-o anumită ordine (de obicei alfabetică), având în general definiția sensurilor cuvântului sau de traducere a lor într-o altă limbă.

Dicționarele se găsesc cel mai adesea în formă de carte (tipărită), însă sunt și sub formă electronică, accesibile de pe computer sau prin internet.

Cele mai vechi dicționare cunoscute sunt considerate tăblițele găsite în Ebla (Siria de azi) care datează din jurul anului 230 î. Hr.
Pe ele erau gravate liste de cuvinte.

Primul dicționar a fost întocmit de Amara Sinha aproximativ în sec. al IV-lea d. Hr. Era scris în versuri și cuprindea în jur de 10.000 de cuvinte.

Primele dicționare românești, manuscrise, au fost bilingve (slavoromâne), dintre care cel mai vechi datează din jurul anului 1789, Iași. Este un dicționar rus-român, alcătuit de Mihail Strilbițki.

Clasificarea dicționarelor

Dicționarul poate fi:

- explicativ (care dă definițiile cuvintelor);
- dicționar etimologic, dicționar de antonime, dicționar de sinonime, dicționar ortografic, dicționar de regionalisme;
- dicționar enciclopedic sau lexicon (care informații din diferite domenii);
- dicționar istoric, dicționar geografic, dicționar de literatură, dicționar de medicină (oferă informații dintr-un singur domeniu);
- dicționar bilingv sau multilingv (oferă traduceri cuvintelor în una sau mai multe limbi).

EXEMPLE DE DICȚIONARE

1. Explicați sensul:

a călăuzi, a ceda, datină, daună, dăruire, a depana, egoism.

2. Folosindu-vă de DEX (dicționarul explicativ), găsiți sensurile următoarelor cuvinte:

dârzenie, șantiér, campión, rug, zméură.

3. Folosindu-vă de dicționarul de sinonime, găsiți sensurile apropiate ale următoarelor cuvinte:

măiestrie, ager, știință, viață.

4. Folosindu-vă de dicționarul român-ucrainean, traduceți cuvintele:

plapumă, oberliht, dușameá, ciorbă.

5. Folosindu-vă de dicționarul ucrainean-român, traduceți cuvintele:

кішеня, піклуватися, барви, турбота, пригода.

6. a) Găsiți cu ajutorul dicționarului cuvinte opuse ca sens pentru cuvintele date mai jos:

frumos, mic, a mări.

- b) Scrieți trei enunțuri folosind cuvintele dintr-o serie, la alegere.

7. Text pentru dictare.

Profesorul a venit la ora fixată. El a fost întotdeauna un exemplu de punctualitate. Ne-a dat textul și ne-a îndemnat să-l analizăm cu atenție. Am găsit multe cuvinte necunoscute. Le-am căutat într-un dicționar ca să le putem explica. Am lucrat cu multă plăcere.

CUVINTE CU FORMĂ ASEMĂNĂTOARE, DAR CU SENS DIFERIT

Sunt cuvinte foarte asemănătoare ca formă, care nu diferă decât prin unul-două sunete, având sensuri diferite.

Uneori, în vorbire apar confuzii, adică un cuvânt este folosit în locul altuia cu care se aseamănă.

Exemple: *orar* (program, referitor la ore) – *oral* (vorbit, spus), *familiar* (obișnuit, simplu, prietenos) – *familial* (care aparține familiei), *originar* (care este de loc din) – *original* (autentic, exemplar, unic al unei opere literare).

1. Găsiți explicația fiecărui cuvânt:

- alineat
- aliniat
- atlas
- atlaz

așezat în linie dreaptă;
rând dintr-un text a cărui scriere începe
mai dinăuntru pentru a arăta trecerea la
altă idee; colecție de hărți;

• calitate	țesătură lucioasă;
caritate	geneozitate;
• destins	însușire pozitivă;
distins	relaxat, care nu mai este încordat;
• emigrant	plin de distincție, desebit;
imigrant	plecat din patrie pentru a se stabili în
• eminent	altă țară;
iminent	venit dintr-o țară străină pentru a se sta-
• eroare	bili în alta;
oroare	inevitabil; excepțional, remarcabil;
• a se însera	greșeală;
a insera	groază;
• literal	a se face seară;
literar	a include un adaos într-un text, articol;
• manej	care reproduce un cuvânt literă cu literă;
manej	care se referă la literatură;
• numeral	loc pentru antrenament la călărie;
numerar	gospodărie, familie, căsnicie;
• omis emis	sumă de bani;
• ordinal	parte de vorbire care exprimă numărul;
ordinar	uitat, neglijat;
• prenume	pus în circulație, produs, enunțat;
pronume	care indică ordinea;
• propoziție	obișnuit;
prepoziție	care nu este de calitate;
• sudură	parte de vorbire care ține locul unui
sudură	nume;
• temporal	numele mic (de botez);
temporar	comunicare cu un singur predicat;
• transparent	cuvânt de legătură (parte de vorbire);
transperant	îmbinarea a două piese de metal;
• text test	cusătură a unei plăgi în chirurgie;

- virtuos
virtuoz
- trecător, provizoriu pentru puțin timp;
care indică timpul;
străveziu, limpede; stor, jaluzea;
grup de enunțuri legate după înțeles;
probă, experiment;
muzician care stăpânește tehnica unui instrument muzical;
cu multe virtuți, calități.

2. Alcătuiți enunțuri, folosind cuvintele:

orar — oral, text — test, manej — menaj.

3. Transcrieți enunțul, folosind varianta corectă:

1. Bunica ți-a adresat un **compliment/complement**.
2. Partea secundară de propoziție care determină un verb se numește **compliment/complement**. 3. Am citit cu atenție primul **vers/vers** al strofei. 4. Vara, pe ogoare, se aude **vers/vers** de ciocârlie. 5. De multe ori prima **impresie/expresie** contează. 6. Selectează din text o **impresie/expresie** deosebită.

4. Completați enunțurile cu forma corectă:

Maria este (de origine) _____ din Cernăuți.
Bunica a găsit actul (autentic) _____.
Cu noi, el se comportă (prietenos) _____.
A lipsit de la școală deoarece a avut o problemă (în familie) _____.
Georgiana este o patinatoare (excepțională) _____.
Prăbușirea vechiului zid era (inevitabilă) _____.
Bătrânul trăiește (singuratic) _____ în munți.
Indiferent de situație, Andrei este (unit) _____ cu sora lui.
(solitar, originar, familiar, eminent, solidar, original, familial, iminent).

5. Transcrieți enunțul, folosind varianta corectă:

Elvira nu știa să analizeze acest (pronume/prenume).
În catalog se trec numele și (pronumele/prenumele).
Linia de dialog se scrie după ce se lasă (alineat /aliniat).
Soldații s-au (alineat /aliniat) în fața comandantului.
Am efectuat acest exercițiu (orar/oral).
Trenurile circulă respectând un (orar/oral).

6. Subliniați cu o linie dreaptă enunțurile corecte. Corecțați-le pe cele greșite.

- A început campania electorală.
- Pronumele meu este „Ana”.
- Cuvântul „mama” provine din limba latină.
- Medicamentul proscris mi-a fost de ajutor.
- Un minier lucrează în mină.
- Vasile Alecsandri este numit bardul de la Mircești.

7. Completați textele cu unele dintre cuvintele indicate între paranteze:

- Andrei și Maria s-au întâlnit pe _____. Au făcut o _____ la cofetărie, apoi s-au îndreptat spre parc. Acolo, pe o _____, cânta o orchestră. Au ascultat un _____ al viorii. (stradă, estradă*, scală*, escală*, virtuos, virtuozi).
- La bibliotecă, mi-am completat o nouă _____. Dacă citesc mai mult, îmi voi acoperi unele _____ din cunoștințe. Pe o _____ de la 1 la 10, cred că sunt, totuși, un copil de nota 9. Oare știu să-mi _____ corect cunoștințele? (fișă, fisa*, lagune*, lacune*, scară, scală, evoluez, evaluez).

Scală* — scară; *Escală** — oprire, popas; *Estradă** — scenă improvizată într-o sală sau în aer liber pe care au loc reprezentări artistice.

Fisa* — placă mică de metal, de os, de material plastic etc., care, în baza unei convenții, poate înlocui monede sau poate servi ca marcă de plată în localurile de consumație; *Lagune** — întindere de apă marină, separată de rest printr-o fâșie de pământ; *Lacune** — spațiu gol în interiorul unui corp.

8. Citiți textul.

Iubiți cartea — izvor de cunoștințe; numai cunoștințele sunt salvatoare, numai ele ne pot face puternici sufletește, cinștiți, isteți, capabili să iubim omul, să respectăm munca lui și să admirăm din tot sufletul minunatul rod al muncii lui mărețe.

- Cum înțelegeți îmbinarea **puternici sufletește**?
- Ce cărți ați citit în ultimul timp. Care dintre ele v-a plăcut mai mult? De ce?

9. Text pentru dictare

Am zărit o vrăbiuță într-un copăcel. Sărea dintr-o creangă în alta. Mă priveau opt ochi îngroziți dintr-un cuib mic, în timp ce Miorlau urca alene pe trunchiul copacului. Am alergat într-un suflet și l-am alungat.

SENSUL PROPRIU ȘI SENSUL FIGURAT AL CUVINTELOR

1. Citiți textul. Intitulați-l.

- Poți să mă ajuți cu ceva?
  - Cu plăcere.
  - Te rog frumos să-mi cumperi de la farmacie niște medicamente.
  - Cu plăcere. Îndată plec.
-

— Pofțiți medica-
mentele.

— Mulțumesc fru-
mos! Nici nu știu cum
să vă mulțumesc!

— N-aveți pentru ce.
La revedere, cu bine.

• Ce impresii aveți despre
copilul din text?

2. Stabiliți cu ajutorul întrebărilor legătura de sens dintre grupurile de cuvinte și alcătuiți două propoziții. Subliniați părțile principale.

Toți elevii
la gimnastică
gimnastica
de dimineață

dimineața ies
întărește sănătatea
și călește
organismul

3. Găsiți cuvintele ce se leagă după sens și alcătuiți propoziții. Scrieți-le și subliniați părțile principale.

1. Pe trecători, roșul, îi oprește.
2. „Atenție!”, previne, galbenul.
3. Vesteste, verdele, circulația.

Despre ce se vorbește în aceste propoziții?

4. Citiți și rețineți.

Minunat e, dragi copii,
Semnele de-ai să le știi:
Și de punctuație,
Și de circulație!

(T. Știrbu)

Proverbe

1. Paza bună trece primejdia rea.
2. Pasul scurt lungeste viața.

5. Care dintre cuvintele următoare sunt întrebuințate cu sens figurat?

Monedă de aur, mâini de aur; zâmbet dulce, lapte dulce; voință de oțel, axă de oțel.

6. Scrieți textul de mai jos după dictare.

Bunicul a îmbătrânit. Umblă toată ziua sprijinit într-un baston. Împreună cu bunica se plimbă zilnic prin parc. Merg uneori și la teatru. Mă rog lui Dumnezeu să-i țină sănătoși.

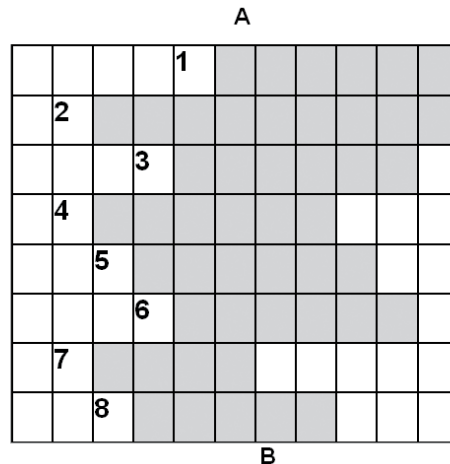

SINONIMELE

1. Completând corect rebusul, veți afla cum se numesc cuvintele cu același sens.

1. taină...
2. amabil...
3. înfrânt ...
4. copac ...
5. faimă ..
6. păstor ...
7. imediat ...
8. timp ...

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită, dar înțeles identic sau apropiat. Ele denumesc același obiect sau fenomen, exprimă aceeași acțiune sau însușire.

Exemple:

zăpadă — nea — omăt

odaie — cameră — încăpere

a lecuï — a vindeca — a tămădui

caniculă — arșiță — dogoreală — zăduf — zăpușeală —
pârjol

2. Completați spațiile libere, folosind Dicționarul de sinonime:

zăpadă	sau _____	sau _____
școlar	sau _____	sau _____
milos	sau _____	sau _____
praf	sau _____	sau _____
steag	sau _____	sau _____
etern	sau _____	sau _____

3. Copiați în două colonițe și uniți cu o linie cuvintele care au sens asemănător:

a zice	—	a sosit
a observa	—	spune
a venit		a zări
limpede		știre
veste		clar

4. Completați spațiile libere cu sinonime potrivite:

frig — _____; culege — _____; copac — _____;
tablou — _____; uneori — _____.

5. Scrieți propoziții în care să folosiți următoarele serii de cuvinte cu același sens:

steag, drapel, stindard, flamură;
a șopti, a murmura, a șușoti, a îngâna;
spin, ghimpe, mă răcine, țeapă;
înverșunat, crud, aspru, aprig, cumplit.

6. Potriveți după sens cuvintele din prima coloniță cu cele din a doua coloniță:

bătă	profesie
dement	a tăia
favorit	mărturie
carieră	ciomag
scump	nebun
a cresta	drag
dovadă	preferat

7. Scrieți cuvinte apropiate ca sens cuvintelor de mai jos:

drum, voieșie, mâhnit, a sosi, primejdie.

8. Alcătuiți propoziții în care să folosiți cuvinte care au sens apropiat cu exemplele de mai jos:

moș, crengi, oaste.

9. Încercuiți prima literă din cuvintele care au sens apropiat cu vintelor date și veți obține un cuvânt care arată cine sunteți voi. Alcătuiți o propoziție în care să folosiți cuvântul obținut.

cunosc, arbore, uman, fricos, mașină, repede

10. Găsiți alte cuvinte în locul celor din imagine!

Marius stă **la geam**. Privește pe drum
un automobil care trece. Își pregătește **aparatul**
de pozat. În bucătărie mama bea cafea dintr-o
ceașcă argintie.

Îi va aduce în dar **o floare**.

11. Copiați în două coloane și uniți cu o linie cuvintele cu sens asemănător:

pedeapsă	podea	voce	drumeț
pardoseală*	sanctiune*	călător	glas
șotii	putere	posomorât	ceremonie
forță	pozne	festivitate	supărat

12. Înlocuiți cuvintele scrise cu litere îngroșate cu altele, ce au sens asemănător:

Copilul cu păr **bălai** se bucură de apa mării.
Se aude o **lovitură** la ușa casei mele.
Pe **chipul** Mariei se citește multă **bucurie**.
Vecinul meu este un om **onest*** și **muncitor**.

13. Transcrieți textul următor, înlocuind cuvintele subliniate cu altele care au sens apropiat sau identic. Folosiți, ca ajutor, Dicționarul de sinonime.

Fulgii firavi se răsucesc în aer. Gerul s-a mai înmuiat.
Noaptea coboară peste sat. Stelele lucesc pe bolta întunecată. Glasurile copiilor nu se mai aud.

Pardoseală* — înveliș, strat de scânduri, de mozaic, de asfalt, de ciment etc., așezate pe planșeul unei încăperi sau al unui spațiu pe care se circulă.

Sanctiune* — măsură luată împotriva cuiva pentru încălcarea unor norme sau legi.

Onest* — cinstit.

14. Scrieți un text din 6-7 enunțuri în care să folosiți una dintre următoarele serii de cuvinte cu același sens:

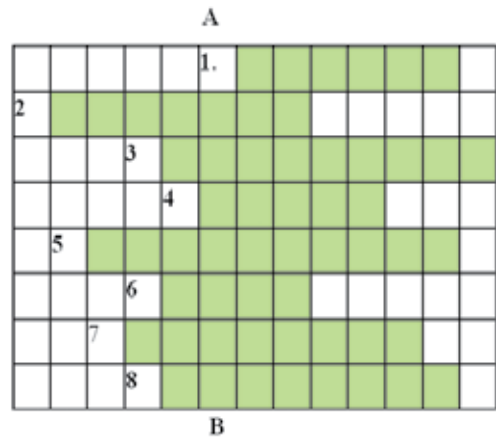
Drum, cale, șosea, cărare;
 Grai, limbă, vorbă;
 Copac, arbore, pom;
 Casă, locuință, domiciliu, clădire.
 Antonimele (cuvinte cu sens opus)

ANTONIMELE

1. Dacă veți completa corect rebusul, veți afla cum se numesc cuvintele cu înțeles opus:

1. Minciună
2. Trecut
3. Simpat
4. Ridic
5. Cheltuitor
6. Cald
7. Prietenie
8. Fals

Antonimele denumesc obiecte sau exprimă acțiuni și însușiri opuse.

Exemplu: înalt — scund
 a intra — a ieși
 zi — noapte

2. Grupați exemplele ce urmează în perechi de cuvinte cu sens opus:

tare, bine, se luminează, prietenie, plânge,
 dușmănie, moale, rău, se odihnește, râde,
 se întunecă, muncește.

3. Alcătuiți oral un scurt text, folosind următoarele perechi de cuvinte:

aproape — departe

ușor — greu

înalt — scund

înăuntru — afară

Dați un titlu potrivit textului.

4. Descoperiți perechile de cuvinte cu sens opus:

Noapte, clar, înnoit, copt, extins, înroșit, înnoda, susține, antipatie, civilizație, simpatie, restrâns, învechit, dez-noda, crud, pălit, confuz, zi, combate, sălbaticе.

5. Selectați din proverbele următoare perechile de cuvinte cu sens opus:

1. Mai bine sărac și curat, decât avut și rușinat. 2. Ceea ce omul singur își face, nimeni nu poate desfăce. 3. La plăcinte înainte, la război înapoi. 4. Cine nu muncește la tinerețe, va plânge la bătrânețe. 5. Rădăcina învățaturii e amară, dar miezul ei e dulce. 6. Buturuga mică răstoarnă carul mare.

6. Găsiți antonime pentru următoarele cuvinte:

Frică, a se ivi, a îngrămădi, vestită, tânăr, înapoi, legal, despărțire, potolit, prost, larg, crud, ușor, simplu, a scoate, dușman, senin, a se apropia.

7. Formați antonime, adăugând înaintea cuvintelor date una dintre silabele:

ne-, in-, a-, des-, dez-:

Mulțumit, estetic, disciplinat, a lega, normal, a îmbrăca, a face, complet, comod, lămurit, nădejde, a prinde, minte.

8. Înlocuiți cuvintele subliniate cu altele ce au sens opus.

a) — Și unde locuiește bunica, departe? — mai întrebă lupul.

— O, da, foarte departe, îi răspunse Scufița Roșie. În casa aceea care se vede în spatele morii.

Scufiței i se făcu frică.

— De ce avea oare bunica glasul atât de gros?, — se întrebă ea.

b) Luchi era mică, Luchi era caraghioasă, Luchi era fericită. Ceva fierbinte îmi frige obraji reci. (*O. Cazimir*)

9. Descoperiți perechile de cuvinte cu sens opus:

- a) a începe, a fugi, a sări, a debuta, a termina, a merge;
- b) slab, întins, sprijinit, înalt, gras, puternic;
- c) greu, greutate, împovărat, strălucitor, ușor, împodobi;
- d) fericire, zâmbet, nefericire, rânjjet, furie, bucurie;
- e) avut, bani, sărăcit, milionar, îmbogățit, foame;
- f) ordine, a aranja, zăpăceală, combinat, dezordine, amestecat;
- g) întuneric, plin, mare, mic, drum, întins;
- h) întunecos, șlefuit, mohorât, pereche, strălucitor, vânt;
- i) fericit, trist, dedesubt, vesel, formă, spectacol;
- j) iute, ospăț, domol, război, rapid, privit;
- k) învingător, curios, învins, ager, câștigător;
- l) neclintit, stinge, împietrit, agitat, rănit;
- m) oprește, încearcă, nivel, stopează, pornește, privește;
- n) deschis, ușă, baghetă, închis, încuiat, plin.

10. Descrieți un răsărit de soare care v-a impresionat foarte mult. Iată cum descrie scriitorul Alexandru Vlahuță acest moment:

„Se crapă de ziuă. Negurile Dunării împiedică vederea valurilor. Privirile ostenesec căutând în deșert un punct de sprijin. Dincolo de răsărit un țanc se aprinde și-n juru-i se desface- un rotocol de lumină alburie. Ceața se rupe-n poale argintii. Încet, de o parte și de alta, se dezvăluiesc malurile plecate sub păduri de sălcii”.

11. Subliniați în proverbele următoare perechile de cuvinte cu sens opus:

- Mai bine sărac și curat, decât avut și rușinat.
- La plăcinte înainte, la război înapoi.
- Cine nu muncește la tinerețe, va plânge la bătrânețe.
- Mai încet dă cu gura și mai iute dă din mâini.
- Rădăcina învățaturii e amară, dar rodul ei e dulce.
- Mai multă înțelepciune găsești în fețele cele urâte, decât în cele frumoase.

OMONIMELE

Omonimele sunt cuvintele ce se scriu și se pronunță la fel (au aceeași formă), dar au sensuri diferite.

Exemplu: *cățel (animal)/cățel (usturoi)*

colț-colți (dinți)/colțuri (cotloane)

sare (de bucătărie, de baie)/sare (verbul a sări, la timpul prezent, persoana a III-a, singular)

Există și cuvinte care se scriu la fel, dar se pronunță diferit, având și sensuri diferite.

Exemplu: *haină (îmbrăcăminte)/haină (rea, crudă)*

1. Ce sensuri mai pot avea următoarele cuvinte:

liliac, plasă, boboc, sare, cățel, nouă, ochi, cap, broască, șiret.

2. Formulați enunțuri în care cuvintele să aibă sensuri diferite:

corn, toc, capră, broască, car, poartă.

3. Găsiți sensurile pe care le mai pot avea cuvintele subliniate din textele de mai jos:

1. La poartă era o prințesă. 2. Vai, dar în ce hal era din pricina ploii și a vremii rele! 3. Apa îi curgea șiroaie din păr...

4. — Cri-cri-cri, Toamnă gri,
Nu credeam c-o să mai vii ...

5. Drept că vară-mea, albină,
E vestită gospodină.

6. În timp ce scriu,
Pe tocul meu
Se urcă o furnică...

7. La noi sunt codri verzi de brad
Și câmpuri de mătăasă.

4. Citiți și observați ce sensuri pot avea cuvintele date.

Ochi —

*organul vederii,
*fereastră mică,
*bucla unei sfori,
*întindere de apă,
*vârtej,
*spărtură în gheață,
*copcă,
*gol între firele unei împletituri,
*de aragaz,
*pată colorată pe coada păunului.

Cap —

*partea superioară a corpului,
*vârful unui obiect,
*bucată rămasă dintr-un obiect,
*figură, chip, individ, om,
*conducător, șef,
*margine, capăt,
*parte a unei monede pe care se vede chipul unei persoane.

5. Găsiți sensurile pe care le pot avea următoarele cuvinte:

poartă, vii;
mare; sare.

6. Scrieți enunțuri în care cuvintele somn, a semăna, capră, cot, cârcel să aibă înțelesuri diferite.

7. Subliniați sensurile pe care le poate avea fiecare cuvânt:

linie — trăsătură, margine, traseu, suprafață;
cale — plante cu flori, spațiu de depozitare, drum;
copcă — sistem de prindere, plantă, spărtură în gheață, clamă;

bancă — obiect de mobilier, instituție unde se păstrează banii, monedă;

limbă — grai, organul vorbirii, fiecare dintre arătătoarele ceasului, fâșie de lumină;

a dura — a da de-a rostogolul, a construi, a menține, a dăinui în timp;

sirenă — aparat care scoate sunete stridente, plantă cu flori, personaj mitologic-jumătate femeie, jumătate pește.

8. a) Descoperiți în enunțurile următoare sensurile cuvântului **pui**.

Mama a pregătit un pui la cuptor pentru un pui de om, fiul său. El a cerut și un pui de mămăligă.

Pe un pui de pernă trăgea un pui de somn, un pui de pisică.

- b) Alcătuiți câte o propoziție pentru fiecare sens al următoarelor cuvinte:

sol, șiret, bob, broască.

9. Formați pluralul următoarelor cuvinte și precizați sensul fiecărei forme, după modelul dat:

car, corn, corp, ochi.

Exemplu: car
care (căruțe)
cari (insecte care atacă lemnul)

10. Citiți cu atenție enunțurile și notați sensurile cuvântului subliniat.

Cel mai scurt drum este drumul drept. (_____)

Tu nu ai nici măcar un drept aici. (_____)

Drept mulțumire, ți-am adus o carte. (_____)

El este student la Facultatea de Drept. (_____)

11. Scrieți enunțuri, folosind, pe rând, două cuvinte care au aceeași formă, dar sens diferit.

Liliac:

- plantă
- animal

Boboc:

- pui de găscă
- de floare

Nouă:

- cifră
- însușire

Plasă:

- de tenis
- de prins pește.

Sare:

- substanță
- acțiune

Cățel:

- animal
- de usturoi.

12. Alcătuiți propoziții în care cuvintele subliniate să aibă alte sensuri decât cele date.

1. Costel și-ar dori să mănânce un mic cu mult muștar.
2. Mama a cumpărat o nouă veselă de porțelan.
3. Maria pleacă cu bunicii la mare.
4. În banca a doua de la perete stă o fată premiantă.
5. Lenuța are un păr lung și cârlionțat.

13. Găsiți în cele două careuri cuvinte cu sens asemănător și scrieți-le în caiete.

v	i	n	d	e	c	a	t
		e					o
		r					c
		v					i
		o					t
		s	u	p	u	s	
v	r	e	m	e			

v	e	s	e	l			
			a				
			g				
	u		i				
	z		t				
t	a	m	a	d	u	i	t
	t		t	i	m	p	
		u	m	i	l		

14. Text pentru dictare.

Aveam vreo patru ani și-mi plăcea să rup filele din revistele pe care mama le citea. A adus și tata într-o zi un fel de revistă mai mică și fără poze. Am rupt din ea câteva foi până să mă observe el. Abia atunci am aflat că era o carte și că, spre deosebire de reviste, cărțile se păstrează.

STRUCTURA CUVÂNTULUI

1. Împărțiți grupurile de sunete ce alcătuiesc cuvinte, iar în alta — cele ce nu alcătuiesc cuvinte.

*Muscă, căusmă, creastă, fereastră, țaruș, piuliță, **flancună, biluns.***

De ce unele grupuri de sunete sunt cuvinte, iar altele — nu? Împărțiți cuvintele evidențiate ca pentru trecere dintr-un rând în altul.

2. Aranjați grupurile de sunete în colonițe: în stânga — cele ce alcătuiesc cuvinte, în dreapta — cele ce nu alcătuiesc cuvinte.

Fântână, nâtană, nisip, căldare, radlic, cioban, nali-cean, păpădie.

Comentați oral sensul și forma cuvintelor subliniate.

3. Citiți versurile. Identificați grupurile de sunete ce nu alcătuiesc cuvinte. Copiați textul fără ele.

Colo-n spicele de zmalu grâu/Intră ploaia pân-la brâu./
Lanul capăt svarlet nu mai are,/Ploaia cade de picioare.
(Gr. Vieru)

4. Citiți textul. Copiați numai grupurile de sunete ce alcătuiesc cuvinte.

Mi-a dat moșu un tlišu măr roșu,
Mărul roșu umple coșu.
Și mi-a dat taghep un strugur dulce
— îl mănânc, că nu-l pot duce!
(Gr. Vieru)

5. Continuați șirul de cuvinte:

Sare, sărat, ... ; față, fățiș, ... ; cal, călăreț, ... ; mare, a
premări, ...

6. Scrieți textul. Schimbând terminația cuvintelor dintre paranteze în așa fel încât propozițiile să sune corect.

Hainele (zebră) au fost cândva albe ca (zăpadă). Dar
într-o zi ea s-a lipit de grilajul* proaspăt vopsit. (Animal)
nu știa carte și n-a citit (anunț): „E vopsit”. De atunci ea a
rămas (vărgat).

(A. Scobioală)

7. Judecați și spuneți ce funcție are desinența (terminația). Alegeți răspunsul corect:

- Desinența exprimă sensul cuvântului.
- Desinența face legătură între cuvintele propoziției.

8. Dictare preventivă.

Demult, pe **pământul** patriei noastre a trăit un neam de oameni viteji. **Țara** acestui neam era Dacia, iar **locuitorii** ei se numeau daci. Ocupațiile principale ale **dacilor** erau

păstoritul și agricultura. Din adâncul **pământului** scoteau fier, aur și argint. Țara dacilor a fost ocupată de romani. Noi suntem **urmașii** dacilor.

- Determinați și marcați desinența cuvintelor evidențiate și părțica din fața ei.

9. Pronunțați corect.

Capra crapă piatra-n patru.
Brad și Bard au văzut un leopard.
Am un pix pe un pisc.
Are-o plasă și nu-i pasă.
Acele fete au pus acele-n pernițe.

10. Alegeți cuvinte potrivite pentru a întregi propozițiile de mai jos:

E toamnă. Sub picioare se așterne un covor de ...galbene. Copacii stau ... . Ei vor ... din nou abia la primăvară. Când se vor întoarce păsările călătoare, ele vor găsi pe rămurele ... mici, fragede.

(frunze, desfrunziți, înfrunzi, frunzulițe)

11. Copiați propozițiile. Subliniați cuvintele din aceeași familie.

- a) Lângă sat crește o pădurice de fag. Peste râu se întinde o pădure de stejar. Bunelul Ninei e pădurar.
- b) Munca este o comoară. Omul muncitor de pâine nu duce dor. Cine muncește vara, se veselește iarna.

---

* *Grilaj* — gârduleț făcut din vergele de fier, de lemn, din plasă de sârmă etc.

c) Lenea te lasă muritor de foame. Leneșul mai mult aleargă. Lenevia cheamă sărăcia.

12. Formați cuvinte noi, adăugând la cuvintele date părțile **des-** sau **îm-**

Exemplu: pătură — a despături, a împături.

pădure, pachet, parte, pleată, podoabă, piatră.

13. Formați cuvinte noi, adăugând la cuvintele date părțile **-uț** sau **-ar**

cal, zid, horn, poartă, gard, mic, blond, picior, pădure, drag, școală, codru.

CUVINTELE ÎNRUDITE

1. Comparați cuvintele din colonițe. Prin ce se aseamănă ele? Dar prin ce se deosebesc? Află partea lor comună și marcați-o printr-un arc.

Exemplu: fierar, fieros, fier.

prietenesc	drumeț	fierar
prieten	drum	fieros
împrieteni	drumeag	fier

Cuvintele *fierar*, *fieros*, *fier* au o parte comună – *fier*.

Fier este rădăcina lor.

Toate aceste cuvinte alcătuiesc o **familie**, de parcă ar fi rude. Ele se numesc **cuvinte înrudite**.

2. Ce alcătuiesc cuvintele scrise? De ce cuvintele din aceeași familie se numesc înrudite? Subliniați rădăcinile lor. Explicați sensul fiecărui cuvânt. Alcătuiți propoziții cu unele dintre ele.

Loc, local, localitate, lăcaș, localnic, a locui, locuitor, înlocuitor, conlocuitor, dezlocuit.

Frunte, frunțaș, a înfrunța, a confrunța.
Rădăcină, rădăcinos, a dezrădăcina, a înrădăcina.
Cosaș, coasă, a cosi, cosit, cositoare.

3. Citiți textul. Copiați cuvintele înrudite. Marcați tema lor.

În pădure fiecare vietate și-a găsit loc pentru casă. Toată pădurea e ocupată de locuințe. Locatari de toată mâna o să vezi pe pământ, sub pământ, în copaci, în iar-bă, în văzduh. Mulți locuitori are pădurea!

4. Dictare creatoare. Completați cu cuvinte din aceeași familie:

Pădure, ...; floare ...; pământ ...; frunză...; lemn ... .

5. Șase dintre cuvintele de mai jos sunt înrudite, iar două — străi-ne. Aflați-le și copiați-le în caiete doar pe cele înrudite. Explicați cum ați procedat.

dar, lubeniță*, darnic, dăruit, dăruire, hârtie, dărnicie, dărui.

6. Găsiți cuvinte înrudite pentru următoarele exemple:

lemn, piatră, casă.
Marcați partea lor comună.

Lubeniță* — pepene verde.

7. Cuvintele sec și secară sunt cuvinte înrudite? Dar cuvintele tâmplă și tâmplar?

8. Găsiți cuvântul străin acestei familii de cuvinte:

Trec, trecere, trebuie, trecător, întrecere.

9. Alcătuiți familia de cuvinte la rădăcinile ger și scris.

Scriveți-le în colonițe și marcați rădăcina lor.

10. Citiți cuvintele din colonițe. Determinați care coloniță conține cuvinte înrudite.

locuință
domiciliu
clădire

căsuță
căscioară
căsoaie

11. Completați colonițele cu alte cuvinte înrudite. Aflați partea lor comună și marcați-o printr-un arc.

pădure
împădurit

cântec
cântă

tânăr
tineret

12. Selectați din textul de mai jos cuvintele înrudite. Determinați partea lor comună.

Mâine e ziua de naștere a surioarei mele.

Voi felicita-o cu o ilustrată și-i voi dăruia un buchet de flori. Azi am fost la florărie și am ales cinci garofițe. Florăreasa mi-a făcut din ele un buchet foarte frumos.

Ce mult se va bucura draga mea surioară!

RĂDĂCINA CUVÂNTULUI

1. Citiți fragmentul de mai jos și continuați gândul bunelului.

— Așa că-i mai bine să ai numai o casă? Întreabă Dumitrița.

— Mai bine, zice bunelul.

— Dar de ce-i mai bine? Întreabă Dumitrița.

— Că omu-i ca pomul, zice bunelul, se ține de pământ cu rădăcinile...

— Da unde-s rădăcinile omului? Întreabă Dumitrița.

— Acolo unde e mama și tata, bunelul și bunica, străbunelul și străbunica...

- Găsiți sinonimul cuvântului **neam**.
- Explicați sensul lor cu ajutorul DEX-ului.

2. Găsiți cuvinte înrudite pentru lemn, piatră, casă. Marcați partea lor comună.

Partea comună a cuvintelor înrudite se numește **rădăcină**.

Rădăcina se marchează printr-un arc.

Rădăcina este partea principală a cuvântului, este inima lui.

Cuvânt fără rădăcină nu există.

De exemplu, în formele verbului **merge**: *merg, mergi, merge, mergeam, mergeați, mergeau ...*, rădăcina este **merg-**.

Astfel, cuvintele din familia lexicală a cuvântului **pădure**: *pădurice, pădurar, păduros, a împăduri, a des-păduri* au aceeași rădăcină: **pădur-**.

3. Scrieți cuvintele înrudite în colonițe separate. Marcați rădăcina lor. Alcătuiți propoziții cu cuvintele evidențiate.

Tufă, școală, **tufiș**, școlăriță, galben, școlar, gălbui, **îngălbenit**, tufar, **preșcolar**, gălbenuș.

4. Dictare selectivă.

• Alegeți dintre cuvintele date numai cuvintele înrudite. Marcați rădăcina lor.

Flori, lalele, florivică, crizantemă, florăreasă, ghiocel, florărie, fotografie, familie, Florica, înflorat, buchet, înflorit.

5. Copiați propozițiile de mai jos. Găsiți cuvinte înrudite pentru cuvintele evidențiate. Marcați rădăcina lor.

Semaforul are trei **culori**: roșu, galben și verde. **Trecerea** pietonilor este permisă numai la lumina verde.

La **lumina** roșie este interzisă orice trecere, chiar dacă strada e pustie.

• De ce trebuie să respectăm regulile de circulație?

6. Citiți textul. Găsiți cuvintele înrudite și scrieți-le în colonițe. Aflați partea lor comună și marcați-o printr-un arc.

Era dimineață. Copiii în uniformă școlărească se grăbeau la școală. În curte, câțiva băieți jucau fotbal. La intrare două eleve făceau de serviciu. Clopoțelul a sunat. Elevii și-au ocupat locurile în bănci. Lecția a început.

7. Subliniați în textul de mai jos cuvintele care alcătuiesc o familie de cuvinte:

Mama mea e învățătoare. Ea învață copiii de vârstă școlară să scrie și să citească. Le spune mereu elevilor săi

că numai învățătura de carte îi va face oameni adevărați. Ei știu că e bine să fii învățat. Meseria de învățător cere multă răbdare.

8. Completați spațiile libere din textul de mai jos cu cuvinte potrivite din familia cuvântului **copil**, date între paranteze:

(copiliță, copilărie, copilăros, copilăresc, copilandru, copilărește)

În _____ îmi plăceau poveștile. La fel îmi plăceau și când devenisem _____. De aceea, tata îmi spunea că sunt _____ ca și sora mea mai mică, care era pe atunci doar o _____.

Când bunicul ne spunea seara snoave, amândoi râdeam _____, iar râsul nostru _____ îi pricinuia bătrânului multă bucurie.

9. Cu ajutorul literelor din pom, formați cât mai multe cuvinte posibile. Marcați rădăcina lor.

10. Propozițiile sunt în dezordine. Aranjați-le în așa fel, încât ele să alcătuiască un text coerent. Aflați rădăcina cuvintelor evidențiate. Povestiți cum ați procedat.

— Uitați-vă! **strigă** el către frați. Uitați-vă, **garofițele** mele au înflorit!

Frățiorul meu mai mic nu avu însă răbdare să aștepte până se vor desface bobocii singuri.

Trei **frați** au răsădit câte un strat de **garoafe** și așteptau să înflorească.

Soarele s-a ridicat sus și **floricelile** desfăcute înainte de vreme și-au aplecat capetele și s-au ofilit.

A venit într-o dimineață la stratul lui și i-a deschis. Bucuria băiatului a fost de scurtă durată.

11. Scrieți textul de mai jos după dictare.

Ursulețul de pluș era aruncat într-un colț al camerei. Mă supărasem într-o zi pe el și îl lăsasem acolo. Păpușa mă privea muștrătoare dintr-un raft al bibliotecii. Am înțeles unde am greșit dintr-o simplă privire a ei.

DESINENȚA CUVÂNTULUI

- Citiți fraza ce urmează. Încercați să aflați ce caută Titirică.

Când se crăpă de ziuă, Titirică a ieșit din ogradă cu o scândurică, un ciocan și niște țiște și a pornit prin Chișinău să caute ...ul stricat.

(S. Vangheli)

- Ați aflat ce căuta Titirică? Ce parte a cuvântului e omisă: tema sau desinența?
- Puneți în locul punctelor tema omisă *pod-*. Acum ați clarificat ce caută Titirică?

Partea de cuvânt ce se schimbă se numește **desinență**.

Desinența face legătură între cuvintele propoziției.

1. Dictare creatoare.

- Repartizați cuvintele frunze, desfrunzit, înfrunzi, frunzulițe, pentru a completa corect propozițiile de mai jos.

E toamnă. Sub picioare se așterne un covor de ... galbene. Copacii stau ... . Ei vor ... din nou abia la primăvară. Când se vor întoarce păsările călătoare, ele vor găsi pe ramurile ... mici, fragede.

- Comparați formele acestor cuvinte.
- Subliniați partea ce nu se schimbă. Explicați-o pe cea ce se schimbă.

2. Observați cum își schimbă forma cuvântul caiet. Completați în scris și următoarele colonițe.

un caiet	o carte	un elev
trei caiete	trei ...	trei ...
niște caiete	niște ...	niște ...

3. Dictare de cuvinte.

Ziditor — a zidi; patinoar — a patina; scriitor — scriitoare; macaragiu — macara; cântăreț — a cânta; geamgiu — geam.

4. Dictare selectivă. Scrieți în coloniță formele cuvântului măr.

Pe masă era un măr. Culoarea mărului era roșie. Radu a luat mărul și l-a pus în ghiozdan. Acolo mai erau două mere.

— Unul mie, unul lui Viorel și unul lui Mircea, socotea în sinea lui Radu.

5. Scrieți cuvintele. Marcați desinența lor.

oraș	pâine	anul
orașul	pâini	anului
orașului	pâinii	anii

6. Adăugați desinențele potrivite.

Mi-i dragă mămic.,	Sor. și frate,
Drag și tăticu,	Lun. și soare.
Mi-i dragă bunic.,	Dragă, mi-i dragă
Drag și bunicu,	Lum.. întregă.

(C. Dragomir)

7. Un elev trebuia să determine desinențele cuvintelor. Iată răspunsul lui. Găsiți greșelile comise. Explicați cum ați procedat.

Caiete, ghiozdanele, creionul, școlari, bunelul.

8. Copiați versurile. Scrieți în locul punctelor desinențele omise. Luați-le într-un pătrățel.

Limb. noastră-i grâul pâini.,	În rostir.. ei bătrâni.,
Când de vânt se mișcă var.,	Cu sudor. sfințit-au țar. .

(Al. Mateevici)

9. Puneți în locul punctelor desinențele omise.

Sat.. meu este așezat pe mal.. Prutului. În mijlocul sat... se înalță o clădire albă și frumoasă. Aceasta e școala. În ea învață copii și din alte sat. vecine. Îmi este nespus de drag sat.. meu natal.

Exemplu: tema cuvântului *a aduce* (aduc, aduc-i, aduc-e, aduc-em, aduc-eți, aduc) este *aduc-*.

10. Observați care cuvânt și-a schimbat forma.

Casa învățătoarei e alături de noi. Acolo nu-i nimeni. Învățătoarea este la școală. L-a lăsat gospodar pe Valeriu, dar el a șters putina pe undeva.

Spuneți altfel: a șters putina — ...

De ce s-a scris *la* și *l-a* diferit?

11. Despre ce anotimp este vorba? Intitulați textul.

Când Păcală s-a trezit, picura apă din streășină, în vârful stejarilor ciripeau păsările. Soarele strălucea pe cerul de o frumusețe rară. Lui Păcală i s-a făcut milă de oamenii care dorm la vremea asta.

(Ar. Salari)

12. Completați propozițiile cu cuvântul mamă sub forma cerută de întrebarea citită.

Subliniați desinențele în cuvintele cu care veți completa propozițiile.

(Cine?) mea e tânără? (Cine?) colegilor mei lucrează la uzină. De 8 Martie vom dărui (cui?) noastre cadouri. (Cui?) mele îi plac florile.

PREFIXUL

1. Citiți îmbinările de cuvinte. Scrieți cuvintele evidențiate și marcați tema și desinența lor cu semnele corespunzătoare.

Clei de mobilă, **încleie** cartea, **descleie** plicul

- Marcați cu un arc rădăcina cuvintelor pe care le-ați scris. Observați că tema cuvântului clei coincide cu rădăcina lui, iar tema celorlalte două conține, în afară de rădăcină, și alte părțile de cuvânt.

2. Copiați textul. În locul punctelor scrieți rădăcinile ce se potrivesc și marcați-le cu semnul corespunzător.

Orașul nostru

Orașul nostru e de nere....! Ca și celelalte orașe, el întinerește cu fiecare zi ce trece. Parcul din centrul ....ului este ca o podoabă. Blocul în care ...uiesc e frumos. Pe strada mea sunt zeci de astfel de ....uri, care mai de care mai frumoase. Străzile sunt îm....ite cu flori și diferiți copaci decorativi.

Rădăcinile: cunoscut, podob, flor, oraș, bloc, loc.

- Marcați cu semnele corespunzătoare rădăcina cuvântului înflorește. Ce parte de cuvânt mai conține, în afară de rădăcină, tema acestui cuvânt? Unde stă ea față de rădăcină?

Prefixul este partea cuvântului așezată înaintea rădăcinii unui cuvânt, pentru a forma cuvinte noi.

3. Subliniați prefixele și rădăcina.

Înaripat, a înverzi, înveșmântat, învoire, înghețată, îngândurată, îndatorire, a îndrepta, a îndruma, îngenunchiat, înclai, încolonare.

4. Dictare de cuvinte.

Încredințată, încununat, încântător, înlemnit, înlăturat, înmiresmat, întinerit, a întroiieni, a înființa, înflorată, consătean, dezgheț, răsplată, adormit.

- Marcați cu semnele corespunzătoare *prefixul și rădăcina* fiecărui cuvânt.

5. Dictare preventivă.

Ștefan cel Mare și fiul hanului

În anul 1476 oastea Moldovei, **condusă** de Ștefan cel Mare, a pricinuit la Lipnic o grea **înfrângere** tătarilor, care cotropise pământul țării.

Năvălitorii au suferit pierderi foarte mari. Moldovenii l-au făcut prizonier* pe însuși fiul hanului*. Auzind că fiul lui e în mare primejdie, hanul tătarilor a trimis o solie* la Ștefan cel Mare. El propunea să-și **răscumpere** odrasla cu o mare sumă de bani. Împotriva așteptărilor hanului, Ștefan cel Mare a refuzat. Dacă au atâta bănet, de ce au venit să ne jefuiască țara?

- Marcați cu semnele corespunzătoare *prefixul și rădăcina* cuvintelor date.

* *Han* — conducător absolut al unui stat;

* *Prizonier* — persoană arestată, întemnițată; deținut;

* *Solie* — veste, mesaj.

6.

Citiți textul. Continuați gândul din ultimul alineat cu un proverb ce s-ar potrivi la textul dat.

Sârguința lui Iancu

— Va să zică, încerci să explici aceeași idee într-o formă mai scurtă?

— Da! Și o scriu până socotesc că-i bine. Așa am făcut și acum. Prima formă era așa: „Cel care învață bine are și multe bucurii”. Pe urmă am început să scurtez până am ajuns la: „Cine învață — se bucură”.

— Nu-i rău! Scurt și limpede. Ați auzit, băieți? Cine învață — se bucură! Să învățați, că părinții voștri trudesc și asudă cu greu, ca voi să puteți învăța carte.

(V. Stoenuș)

- Explicați prin 2-3 enunțuri cum înțelegeți proverbul:
Cu răbdare și sârguință,
La om toate-s cu puțință.
- Formați cuvinte noi, adăugând la cuvintele evidențiate prefixele:

de-, în-, re-, pre-, dez-.

7.

Subliniați cuvintele cu prefixe.

La pescuit

Razele soarelui răzbăteau prin grosul străvezii al apei, răsfrângându-se în pete de lumină. Umbre negre de pește pluteau pe nisipul auriu.

Noi desfacem undițele. Sfoara se lasă la fund. Pluta tresare. Prietenul meu trage, dar rămâne dezamăgit. Cârligul e gol. Repetă mișcarea. Peste câteva momente scoate un carp argintiu de toată frumusețea.

8. Judecați și completați răspunsul lui Tudorel.

Învățătoarea le-a propus elevilor să găsească prefixele cuvintelor **încântă** și **întreabă**.

Lucica a spus că prefixul acestor cuvinte este în-. Tudorel s-a gândit un pic, apoi a zis:

— Lucica n-are dreptate. Numai cuvântul...

9. Formați cuvinte cu prefixele în-, răz-, pre-, con-, ne-, im-. Scrieți-le în caiete. Alcătuiți oral două-trei propoziții cu unele dintre aceste cuvinte.

10. Faceți schema cuvintelor de mai jos.

Dezbrac, conduce, dezgheț, mac, răscopt, cântă, răsplată, adorm, pod, desclei.

11. Citiți textul. Faceți schema cuvântului alunecau. Spuneți ce știți despre Ciprian Porumbescu.

Ciprian Porumbescu

Ochii tânărului luceau puternic. Pe frunte alunecau picături de sudoare. Arcușul sălta furtunos pe strune. Ciprian lăsă vioara din mâini.

- Spuneți din câte cuvinte este alcătuită fiecare propoziție și ce părți de vorbire sunt ele.

SUFIXUL

1. Aflați partea de cuvânt ce stă după rădăcină.

școală	poartă	casă
școlar	portar	casnic
școlăresc	porțiță	căsuță

Părțile -ar, -esc, -iț, -nic, -uț sunt **sufixe**.

Sufixul este o parte a cuvântului care se adaugă după o rădăcină pentru a se forma un nou cuvânt:

Exemplu: *lemn + ar = lemnar, casă + uță = căsuță, scrie + tor = scriitor, țaran + ime = țărănime, voinic + esc = voinicesc, frate + ește = frățește.*

Pentru a forma de la un cuvânt altele noi, se adaugă la rădăcina lui un prefix ori un sufix, sau și prefix, și sufix. **Exemplu:**
*con + duc = conduc, ied + uț = ieduț,
în + trist + at = întristat.*

2. Citiți textul. Înlocuiți punctele cu prefixele și sufixele potrivite.

Prețul pădurii

Încă din copil...e am ...drăgit pădurea.

În pădurea de după sat m-am întâlnit cu un pădur... bătrân.

De la el am aflat multe lucruri interesante.

Pădurea salvează pământul de secetă, de vânturi uscate. Ea ...ține umezeala, fiindcă zăpada din pădure se topește mai încet.

- Scrieți cuvintele completate. Marcați cu semnele corespunzătoare părțile lor componente.
- Cum înțelegeți proverbul „Cine se teme de pădure, nu mănâncă mure.”

3. Marcați sufixele ce au rol micșorător, dezmiardător.

Izvorașul

Îți sărut, izvor, mânuța,
Izvorașule,
C-ai dat apă lui măicuța,
Izvorașule.

Te sărut pe ochișori,
Izvorașule,
C-ai dat și la frățiori,
Izvorașule!

Îți sărut, izvor, gurița,
Izvorașule,
C-ai dat apă lui căprița,
Izvorașule,

Te sărut și eu, și Luna,
Izvorașule,
Că ești bun cu toată lumea,
Izvorașule!

(Gr. Vieru)

4. Copiați textul. Marcați sufixele.

Fie-ți somnul ușurel,
Dragul mamei frumușel.
Ca să crești un Făt-Frumos
Mândru, falnic, năzdrăvan.
Să-ți lucească-n frunte-o stea,
Doar ne-a lumina și ea.

(A. Mateevici)

5. Faceți analiza structurii cuvintelor după schema de mai jos:

școlar, portiță, înflorit, păpușică, rochiță, solar, înșorit.

Cuvântul	Tema			Desisneța
	prefixul	rădăcina	sufixul	

6. Dictare creatoare.

Patru fetițe

Merge mama pe stradă cu patru fetițe de mână.

Mama zice: „O să cumpăr o geantă mare”. Patru fete zic: „Și patru .....uțe mici”.

Mama zice: „O să cumpăr un pieptene mare”. Patru fete zic:

„Și patru .....așe mici”.

Mama zice: „O să cumpăr o basma mare”. Patru fete zic: „Și patru .....luțe mici”.

Mama zice: „O să cumpăr o mătură mare”. Patru fete tac.

- Scrieți în locul punctelor rădăcinile omise.

7. Autodictare. Citiți versurile de 2-3 ori, închideți manualul și scrieți din memorie. Marcați sufixele în cuvintele evidențiate.

Căsuța din zăpezi;
Casă veche, părăsită,
N-are fum, nu coace pită.
E **micuță**, e **josuță**.
Urc pe ea c-o **săniuță**.
(Gr. Vieru)

8. Completați textul cu cuvintele dintre paranteză:

(semeni, buni și veseli, negri, albe, alb, negre, albă, neagră)

Tupiluș și Trepăduș

Tupiluș și **Trepăduș** sunt doi **cățeluși** (ce fel?). Ei sunt prieteni (ce fel?).

Tupiluș este (cum este?) cu pete (cum sunt?). Trepăduș este (cum este?) cu pete (cum sunt?). Tupiluș are-o **mărgică** (cum este?) pe bot, Trepăduș – una la fel de mare, dar (cum este?). **Codița** lui Tupiluș este (cum este?), iar a lui Trepăduș este (cum?).

- Scrieți textul.
- Marcați sufixele în cuvintele evidențiate.

9. Puneți sufixele necesare în locul punctelor.

1. Codrule, codr..ule, / Ce mai faci, drăg..ule?
2. Peste vârf de rămur..e / Trec în stoluri rândun..e.
(M. Eminescu)

10. Copiați textul. Scrieți în locul punctelor rădăcinile ce se potrivesc și marcați-le cu semnul corespunzător.

Băltoaca în...ase. Lucea ca sticla. Dintr-o săritură ...uțul se pomeni pe gheață. El nu pricepea de ce i-i frig, de ce

alunecă și se înfurie grozav. Când colo, zări un alt ieduț. Era chipul său care se oglindea în gheață.

— Hai să ne batem, îi zise celui din gheață, amenințându-l cu ...ițele.

11. Expunere.

Paulina

Dimineața a adus o veste **neașteptată**. A venit pe lume o **fetiță** fără nume. Dina și Dănuț au pornit în căutarea celor mai frumoase litere și cuvinte, pentru a-i da fetiței nume.

Au venit la nenea Gheorghe. El se întoarse de la război fără o mână. Nenea Gheorghe le-a dăruit cuvântul „Pace”. Apoi au venit la badea Petrea, **combinerul**. El le-a dăruit cuvântul „Pâine”. S-au dus și la școală. Școala le-a scris cu litere mășcate „Lumină”. Copiii au adunat cuvintele scumpe și au intrat la Filimon cel din clasa întâi. Filimon a amestecat bine aceste cuvinte, apoi a ales din ele șapte litere. A buchisit pe silabe: Paulina.

(N. Rațuc)

- Citiți în mod independent textul.
- Răspundeți la întrebări:
  1. Ce veste a adus dimineața?
  2. Cine a pornit în căutarea celui mai frumos nume?
  3. Ce cuvânt le-a dăruit copiilor nenea Gheorghe?
  4. De ce badea Petrea le-a dăruit cuvântul “Pâine”?
  5. Ce cuvânt a scris școala?
  6. De ce cuvintele „Pace”, „Pâine”, „Lumină” le sunt scumpe tuturor?
  7. Cui au adus copiii cuvintele dăruite?
  8. Ce nume a alcătuit Filimon din literele amestecate?
- Redați în scris textul, folosind următorul plan:
  1. Fetița fără nume.
  2. Dina și Dănuț pornesc în căutarea celor mai frumoase cuvinte.

3. Copiii au primit în dar câteva cuvinte scumpe.

4. Filimon găsește numele potrivit.

- Nu uitați să respectați aliniatul la expunerea fiecărui punct al planului.
- Faceți schema cuvintelor evidențiate.

TEMA CUVÂNTULUI

1. Citiți propozițiile. Scrieți în coloniță toate formele cuvântului evidențiat.

Un **elev** a intrat în clasă. **Elevul** a salutat colegii. Banca **elevului** e în rândul doi. **Elevii** au scris la lecție o dictare. Astăzi învățătoarea va controla lucrările **elevilor**.

- Comparați formele cuvântului **elev**.
- Ce parte a lui se schimbă?
- Marcați partea ce nu se schimbă.
- Recitați propozițiile, înlocuind cuvântul elev cu alte cuvinte pentru a evita repetarea supărătoare.

2. Citiți prima coloniță. Observați cum își schimbă forma cuvântul *toc*.

toc

un caiet

șofer

penița tocului

trei ....

haina ...

niște tocuri

coperta ...

doi ...

3. Citiți textul. Scrieți într-o coloniță toate formele cuvântului *măr*.

Marcați partea ce nu se schimbă și partea ce se schimbă.

Pe masă era un măr. Culoarea mărului era roșie. Radu a luat mărul și l-a pus în ghiozdan. Acolo mai erau două mere.

— Unul mie, unul lui Viorel și unul lui Mircea, socotea Radu în sinea lui.

Partea de cuvânt *măr* este tema.

Partea de cuvânt ce nu se schimbă se numește **temă**.
Tema exprimă sensul cuvântului.

4. Citiți textul. Copiați cuvintele evidențiate. Marcați printr-un segment de linie dreaptă partea de cuvânt ce nu se schimbă.

De-o bucată de vreme nu se mai aude glasul **vânătorului**. Cei din casă s-au neliniștit de-a binelea. Toți îl caută pe **vânător**.

Unde a dispărut **nepotul**? Ce-i cu **vânătorul** nostru azi?

Buneii s-au pornit în căutarea **nepotului**.

(A. Șalari)

5. Copiați cuvintele evidențiate. Marcați tema lor printr-un segment de dreaptă.

...**Cireșele** rămâneau una din cele mai mari bucurii ale copiilor. A zice că te-ai săturat de **cireșe** înseamnă a spune o mare minciună, pentru că **cireșelor** nimeni nu le poate da de capăt. Stai în copac și deodată zărești la vecini în ogradă un alt copac. Și chiar de seamănă copacul în care stai cu cel din ograda vecinilor, tu știi prea bine că nu se află pe lume doi copaci să aducă roadă la fel.

(I. Druță)

Pentru cuvintele *mare*, *bucurie*, *minciună*, *capăt*, *nimeni* găsiți altele cu sens opus.

6. Scrieți cuvintele din colonite. Marcați tema și desinența lor.

creion	scaun	anul
creionul	scaune	anului
creionului	scaunului	anii

7. Copiați cuvintele. Determinați și marcați tema și desinența lor. Nu uitați că pentru a nu greși trebuie să schimbați forma cuvântului, adică să aflați și alte forme ale lui:

Exemplu: revistă — reviste, revistei, revistelor.

Copacul, creangă, luminii, magazine, becurilor, manualelor

8. Citiți versurile. Schimbați forma cuvintelor evidențiate.

E ca mama de senină,
Poartă-n ochi sclipiri de stea
Și mereu îmi dă lumină
Ea, învățătoarea mea.

(Gh. Blănaru)

Exemplu: o mamă, a unei mame, unei mame, pe o mamă; mama, a mamei, mamei, pe mama.

- Comentați oral. Cuvântul, schimbându-și forma, își schimbă și sensul sau nu?

9. Scrieți cuvintele evidențiate, schimbându-le forma după model:

Exemplu: (un) tractor, (a unui) tractor, tractorul, (cui?) tractorului.

Meditați: la schimbarea formei, cuvântul își schimbă și sensul sau nu?

Un tractor un câmp ara,
Câmpul tot se clătina,
Măr în pom se legăna,
Stea în ceruri tremura.

(Gr. Vieru)

10. Subliniați cuvintele care și-au schimbat forma.

Nicușor în troleibuz
S-a urcat cu un harbuz.
Prima dată când harbuzul
S-a plimbat cu troleibuzul.

- Faceți analiza fonetică a cuvântului *troleibuzul*.

11. Marcați cuvintele evidențiate, partea cuvântului care nu se schimbă printr-un segment de dreaptă, iar partea care se schimbă printr-un dreptunghi.

Vaporul

Valul saltă, **valul** sare,
Coama flutură-n tării.
Un vapor pe **val** călare:
„Dii, măi **valule**, dii-dii!”
(Gr. Vieru)

12. Aflați și marcați tema și desinența în cuvintele de mai jos.

Legendă, frunza florilor, proptele, pacea, macaragiul, omului.

Model: legendă.

Alcătuți trei propoziții, folosind câteva cuvinte de mai sus.

Desinența face legătura dintre cuvintele propoziției.

13. Ghiciți ghicitorile. Scrieți cuvintele evidențiate în tabelul de mai jos.

Are miez, dar nu e nucă.
Nimeni **coaja** nu-i aruncă
Și se capătă prin **muncă**.

lute, nevăzut de nimeni,
El prin **sârmulițe** vine;
Nelu pe **buton** apasă
Și-i pe loc **lumină-n** casă.

Cuvântul	tema	desinența
miez	miez	
nucă	nuc	ă

EXERCIȚII DE CONSOLIDARE LA TEMA „STRUCTURA CUVÂNTULUI”

1. Înlocuiți punctele cu prefixele și sufixele potrivite. Marcați cu semnele corespunzătoare părțile lor componente.

Prețul pădurii

Încă din copil...e am ...drăgit pădurea.

În pădurea de după sat m-am întâlnit cu un pădur... bătrân. De la el am aflat multe lucruri interesante.

Pădurea salvează pământul de secetă, de vânturi uscate. Ea ...ține umezeală, fiindcă zăpada din pădure se topește mai încet.

2. Scrieți cuvintele de mai jos. Găsiți și marcați tema lor. Determinați-le rădăcina. Despărțiți de rădăcină celelalte părți. Marcați-le prin semnele corespunzătoare.

Bețișor, cuțițaș, răzbat, conduc, conducător.

3. Găsiți cuvântul străin strecurat în această familie de cuvinte.

Cântă, încântat, descântat, cântar, cântec, cântăreț.

4. Citiți textul. Scrieți cuvintele evidențiate și marcați rădăcina, prefixul și sufixul lor.

Chipul bălai al lui **Ionică** parcă trăiește în fiecare **colțișor**: îl vezi ieșind de după sobă, râzând la soare pentru a se **îmbuna** vremea, torcând, legănând copilul...

Cărțile lui Creangă pot fi **văzute** azi peste tot: în mâna micului **humuleștean**, cât și a copilului de moț. Și unul,

și altul citesc în cartea-i **nepieritoare** năzdrăvăniile lui Ionică și se **încântă** de minunata lume a basmelor create de el.

(N. Labiș)

5. Descrieți anotimpul primăvara: Folosiți următoarele expresii:

— pădurea a împrăștiat primii ghiocei;

— a înverzit iarba;

— găzele au ieșit din ascunzișuri;

— primele albine și primii fluturi zboară din floare-n floare;

— păsările își meșteresc cuiburi mici și primitoare;

— soarele s-a arătat de după un norișor albastrui și a început să se minuneze.

PREFIXELE DES- ȘI DEZ-

Prefixul **dez-** se scrie înaintea rădăcinii care începe cu vocale *a, ă, e, i, î, o, u* sau consoane sonore *b, d, g, j, l, m, n, r, v*.

Prefixul **des-** se scrie înaintea rădăcinii care începe cu consoane surde *c, f, h, p, s, ș, t, ț*.

dez-   des-
înaintea

vocale

dezarmare

dezechipat

dezordine

dezunit

consoane sonore

dezbat

dezgust

dezleg

dezmiere

consoane surde

descrește

desprindere

deschid

descui

1. Completați pătrățelele cu prefixele care lipsesc.

			G	H	E	Ț			
			U	N	I	T			
			L	I	P	I	T		
			O	R	D	I	N	E	
			P	Ă	R	Ț	I	R	E

2. Modifi cuvintele evidențiate în așa fel, încât ele să aibă sens opus. Transformați conținutul textului în corespundere cu noul sens al cuvintelor. Despărțiți în silabe cuvintele evidențiate.

Exact la ora opt Petrică a sărit din pat. Într-o clipă s-a **îmbrăcat**, și-a **încălțat** ghetele, și-a **legat** șireturile și a zbughit-o pe ușă. Afară îl așteptau prietenii. În ajun se înțeleseseră să facă o excursie la menajerie. Până la plecarea autobuzului mai rămăsese zece minute.

3. Un elev a comis în dictare patru greșeli. Găsiți-le și corectați-le. Explicați cum ați procedat.

Deși lui Ionel îi părea rău să se dezpartă de băieți, a trebuit până la urmă să pornească spre casă. A intrat în ogradă. Molda i-a sărit la piept bucuroasă. Vroia desmierdată. Cu mare greu s-a dezprins de ea. Se vede că se deslegase. A vrut s-o lege, dar s-a răzgândit. I s-a făcut milă de ea.

4. Citiți propozițiile.

Un copil de cinci anișori s-a culcat.

— Ce faci acolo? s-a interesat tăticul său.

— Mă dezobosesc, a răspuns copilul.

- Cum credeți, există în limba română cuvântul dezobosesc?
- Cum l-a format copilul? Ce cuvânt a trebuit să spună?

5. Citiți textul. Expuneți oral conținutul lui.

Bucuria

Un băiețuș meșterise din scânduri o căsuță și a agățat-o chiar lângă fereastra odăii sale.

Peste un timp de ea s-a apropiat o pereche de grauri, bucuroși că și-au găsit loc de trai. Dar repede s-au întristat, deoarece gaura de zbor era prea strâmtă.

Noroc de o ciocănitoare. A dat întâmplător de căsuță și a cercetat-o din toate părțile. Înțelegând parcă defectul ce-l avea, pasărea a început să desprindă așchie după așchie.

Graurii au așteptat răbdători, până ciocănitoarea a lărgit gaura. Apoi au intrat, devenind stăpâni adevărați ai căsuței.

(R. Cucereanu)

- Comentați ortografia cuvântului *desprindă*.

6. Alcătuiți propoziții în care să fie perechile de cuvinte date mai jos.

Dezlegăm probleme, fată dezbrobodită, desclei foile, desfac bagajele.

7. Identificați cuvântul de prisos din exemplele de mai jos.

1. Botgros, pasăre, ciocârlie, cocostârc.
2. Rădăcină, prefix, sufix, temă.

- Ce cuvinte ați exclus? Argumentați-vă răspunsul.

8. Scrieți cuvinte cu sens opus celor de mai jos. Cum ați scris cuvintele noi?

a încărca, a îmbrăca, a împacheta, a lega, a înarma, a înveli, a împleti, a împărți, a înfrunzi.

PREFIXELE RĂȘ- ȘI RĂZ-

Prefixul **răz-** se scrie înaintea rădăcinii care începe cu o consoană sonoră.

Prefixul **răs-** se scrie înaintea rădăcinii care începe cu o consoană surdă.

răz-   **răs-**
înaintea

consoanelor

răzbat

răzmuiat

răzgândi

sonore consoanelor surde

răstimp

răsplată

răscopt

1. Citiți textul. Fiți atenți la răspunsul lui Costel. Ajutați-o pe Lina.

Elevii au scris o lucrare de control. La recreație Costel îl întreabă pe Nicușor:

— Cum ai scris cuvântul *răzbate*?

— Uite așa! și Nicușor scrie repejor pe tablă: *răsbate*.

— Ba nu e corect, se amestecă Lina. Se scrie *răzbate*.

— De ce anume așa? Nu se lasă bănuț Nicușor.

— Lina are dreptate. Se scrie *răzbate*, și nu *răsbate*, deoarece ...

2. Formați cuvinte, adăugând la rădăcinile date prefixele *dez-*, *răz-*, *des-*, *răs-*. Scrieți-le în caiete.

...gust, ...amăgit, ...bate, ...chide, ...brobodit, ...cleșta, ...armare, ...timp.

3. Copiați exemplele. Puneți în locul punctelor literele omise.

Frunzele-i cad, zbor în aer și de crengi se de.lipesc.

(V. Alecsandri)

Copilul ră.fățat rămâne neînvățat. (Proverb)

Ploaia ră.muiase coaja de răsărită. (I. Druță)

4. Copiați cuvintele de mai jos și marcați rădăcina lor.

Răsplătit, răscopt, răstimp, răzbat, răzmuiat, răzbunare, dezleg, dezordine, dezgheț, despart, desclei, desfac.

- Care dintre prefixele *des-*, *dez-*, *răs-*, *răz-* se scriu atunci când rădăcina începe cu o vocală? Dar când începe cu o consoană sonoră?
- Care dintre aceste prefixe se scriu atunci când rădăcina începe cu o consoană surdă?

5. Observați, când se scrie *dez-*, *răz-* și când *des-*, *răs-*.

dezgheț	despart	răzbunare	răsplătit
dezordine	desclei	răzmuiat	răscopt
dezleg	desfac	răzbat	răstimp

6. Explicați ortografia cuvintelor evidențiate.

1. Frumoasă este limba păcii:
Ea nu ne-mparte nici **desparte** —
Cu cât e mai a tuturoră,
Cu-atâta e mai fără moarte.
(V. Romanciuc)

2. — Suflă, Doamne, un vânt,
Suflă-l pe pământ,
Brazii să-i **despoaie***,
Paltinii să-ndoaie,
Munții să **răstoarne**.
(„Meșterul Manole”)

7. Scrieți în locul punctelor prefixele omise.

...copt, ...prins, ...gândi, ...lipit, ...turna, ...ordonat,
...plătit, ...muiat, ...clei.

- Alcătuiți 3 propoziții cu unele dintre aceste cuvinte.
- Memorizați sinonimele cuvântului **ordonat**: *îngrijit*, *disciplinat*.

---

* A *despuia* — a desfrunzi.

8. Scrieți o compunere cu titlul „Sosirea primăverii”, care să înceapă astfel:

Suntem în luna martie, prima lună a primăverii. Iarna nu se dă bătută. Câțiva fulgi răzleți se încumetă să străbată văzduhul. Ici, colo, pete mici de zăpadă așteaptă să fie topite de razele calde ale soarelui. Primăvara și-a trimis solii...

Condiții:

- compunerea să urmărească un plan de idei;
- să fie respectate părțile compunerii;
- să nu se folosească dialogul;
- să fie folosite expresiile: „ghioceii timizi ies din pământ ca niște sulite”; „ghioceii își înclină spre pământ gingașii clopoței”; „pământul e un covor verde”; „păsările își revarsă trilurile”; „florile sfoase, îmbrăcate în haine de sărbătoare”;

PREFIXELE ÎM- ȘI ÎN-

1. Citiți cuvintele date mai jos. Observați înaintea căror consoane se scriu prefixele *îm-*, *în-*?

Îmbătrânit, împietrit, îmbeșugat, împodobit, îmblânzit.
Învechit, înghețat, înflorit, înverzit, înglodat.

Prefixul *îm-* se scrie înaintea rădăcinii care începe cu consoana **b** sau **p**.

Dacă rădăcina începe cu o oarecare altă literă, atunci se scrie *în-*.

Exemplu: *în* + *vățat* = *învățat*, *în* + *aripat* = *înaripat*.

2. Alcătuiți schema structurii cuvintelor:

împrietenit, îmbeșugată, înghețată.

3. Dictare de cuvinte.

- Subliniați prefixul cu o liniuță, rădăcina — cu două. Comentați ortografia prefixelor *îm-*, *în-*.

Înaripat, a înverzi, înveșmântat, învoire, înghețată, îngândurată, îndatorire, a îndrepta, a îndruma, îngenuncheat, înzecit, înzăpezit, înclei, încolonare, încredințată, încununat, încântător, înlemnit, înlăturat, înmiresmat, întinerit, a întroiieni, a înființa, înflorată.

4. Înlocuind punctele cu prefixul *îm-* sau *în-*.

Prin brădetul ...desit o friptură a fugit. (Iepurele) 2. Patru frați ...gemănați prinși în joc într-un cojoc. (Nuca) 3. ...cârligate, ...bârligate, în vârful dealului așezate. (Mustățile) 4. Îi soldat din vechime, îl cunoaște orișicine, pușca cu el o poartă și ...pușcă cu ea o dată, și cade jos moartă. (Albina)

5. Alcătuiți propoziții în care să fie perechile de cuvinte date mai jos.

Apă înfierbântată, vise împlinite, rezultate îmbucurătoare, foi îngălbenite, fețe îmbujorate, roade îmbelșugate.

- Explicați scrierea cuvintelor cu prefixele *îm-*, *în-*.

6. Scrieți cuvinte cu sens opus celor de mai jos.

(A) dezbrăca, (a) descărca, (a) despacheta, (a) dezgheța, (a) înrăutăți, (a) dezarma, (a) dezveli, (a) despleti, (a) împărți, (a) despăduri, (a) desfrunzi.

7. Scrieți într-o coloniță cuvintele cu prefixul *îm-*, iar în alta — cele cu prefixul *în-*.

împodobit, încununat, înghețat, împlinit, îmbujorat, îngălbenit, întemeiat, împletit, înnegrit, înverzit, înarmat.

CUPRINS

I. Repetarea materiei studiate

Alfabetul	4
Vocale și consoane	5
Silaba	9
Cuvântul	10
Trecerea cuvintelor dintr-un rând în altul	14
Accentul	17
Legătura cuvintelor în propoziție	19

II. Părțile de vorbire

Substantivul	24
Numerele substantivelor	27
Genurile substantivelor	29
Adjectivul	33
Verbul	36
Persoana verbului	38
Numărul verbului	38
Timpurile verbului	39

III. Propoziția

Propozițiile enunțiative, interogative și exclamative	46
Părți principale de propoziție	51
Subiectul	54
Predicatul	56
Acordul subiectului cu predicatul	60
Propoziții simple	64
Propoziții dezvoltate	68
Părți secundare de propoziție. Atributul	71
Complementul	73

IV. Lexicul

Sensurile lexicale ale cuvântului	77
Felurile dicționarelor	79
Exemple de dicționare	81
Cuvinte cu formă asemănătoare, dar sens diferit	82
Cuvinte cu sens propriu și sens figurat	86
Sinonimele	88
Antonimele	92
Omonimele	96
Structura cuvântului	100
Cuvinte înrudite	103
Rădăcina cuvântului	106
Desinența cuvântului	110
Prefixul	113
Sufixul	117
Tema cuvântului	122
Exerciții de consolidare la tema „Structura cuvântului” ...	126
Prefixele DES- și DEZ-	127
Prefixele RĂS- și RĂZ-	130
Prefixele ÎM- și ÎN-	132

Навчальне видання

Пілігач Олена Георгіївна
Істратій Маргарита Лук'янівна
Міхалчан Марія Андріянівна

Румунська мова та читання

Підручник для 3 класу з навчанням румунською мовою
закладів загальної середньої освіти

(у 2-х частинах)

Частина 1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Румунською мовою

Координатор-рецензент *Віоріка Морков*

Художній редактор *І.Б. Штурма*
Коректори *К.І. Аміхалакіоае, М.М. Гочу*
Художники *М.М. Музика, М.С. Штурма*

Формат 70x100 ¹/₁₆. Ум. друк. арк. 11,016.
Обл.-вид. арк. 8,95. Тираж 3127 пр. Зам. № 15П

Державне підприємство
«Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 м. Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4826 від 31.12.2014
www.svit.gov.ua; e-mail: office@svit.gov.ua, svit_vydav@ukr.net

Друк ТДВ «Патент»
88006 м. Ужгород, вул. Гагаріна, 101
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4078 від 31.05.2011

ISBN 978-966-914-245-0

9 789669 142450 >